

[Thoft]

overdragelse mellem en person og et selskab m.v.).

(Lovforslag nr. L 57).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager forslagene, og anbefaler dem til tingets velvillige behandling.

Stinus (RV):

Jeg skal herved på forslagsstillernes vegne tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forelægelse for folketinget af forslag til væsentlige EF-direktiver, der forudsætter ændringer i dansk lovgivning.

(Beslutningsforslag nr. B 36).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsforslagets tekst og de ledsagende bemærkninger.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af lovforslag nr. L 36:

Forslag til lov om ændring af lov om sømandsskat. (Forhøjelse af sømandsfradraget og udenrigsfartfradraget).

(Fremsat 24/10 84. Første behandling 30/10 84. Betænkning 31/10 84. Anden behandling 2/11 84).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 123 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af lovforslag nr. L 1:

Forslag til finanslov for finansåret 1985.
(Fremsat 2/10 84. Første behandling 4/10 84. Betænkning 10/10 84).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-29, §§ 35-39 og §§ 41 og 42 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i finansudvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 9:

Forespørgsel til justitsministeren og arbejdsministeren:

»Hvilke konsekvenser vil redegørelsen af landsdommer Niels Larsen om statens forskudsvisse udbetalinger til arbejdsløshedskasserne til dækning af udgifterne til arbejdsløshedsdagpenge m.v. få?«

Af Maisted (FD).

(Forespørgslen anmeldt 24/10 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 31/10 84).

Begrundelse

Maisted (FD):

Hvis man har sans for proportioner, må den redegørelse, landsdommer Niels Larsen har udarbejdet, medføre, at man spørger: hvad er det, der foregår i det danske samfund? Vi har i utallige sager set, hvordan samfundet ønsker at forfølge mennesker på grund af beløb, der er langt mindre end dem, det her drejer sig om. Redegørelsen afslører, at staten har lidt store økonomiske tab. Der er tale om et rentetab på ca. 316 mill. kr. og derudover et tab i milliardklassen på grund af fejludbetalinger af arbejdsløshedsdagpenge. Det er selvfølgelig arbejdsministrenes ansvar, at staten får disse penge tilbage.

[Maisted]

Dernæst afslører landsdommerens redegørelse, at arbejdsløshedsloven, som alene omhandler udbetaling fra staten i form af refusion, er blevet tilsidesat. Der er tale om, at staten har udbetalt forskud, mens loven altså klart siger, at der er tale om en refusionsordning. Arbejdsløshedskasserne skulle derfor først have haft pengene, efter at de havde afholdt deres udgifter, og det er ganske klart, at fagforeninger og A-kasser har haft fordele af dette lovbrud. Loven er altså ikke overholdt, og ansvaret for dette har selvfølgelig den arbejdsminister, der fungerer på det tidspunkt, da disse lovovertrædelser sker.

Ligeledes vurderer landsdommeren, at der ikke har været bevillingsmæssig hjemmel i finansloven for staten til at udbetale tilskuddene forud for det tidspunkt, da arbejdsløshedskasserne afholder disse understøttelsesudgifter. Ansvaret for dette er også pålagt arbejdsministrene. Der er altså en klar og tydelig ansvarsfordeling i disse sager, og man kan ikke skyde sig ind under, at man har handlet i god tro.

Dertil kommer, at landsdommeren afslører, at der er givet fejlagtige oplysninger til folketingets medlemmer, sådan at forstå, at man har tilbageholdt vigtige oplysninger. Eksempelvis havde man ikke oplyst på et spørgsmål fra nuværende undervisningsminister Bertel Haarder, at hovedkasserne og afdelingskasserne manipulerede med udbetalingerne til arbejdsløshedskasserne, således at den rentefordel, der skulle være tilfaldet staten, blev manipuleret over til afdelingskasserne fra andre konti i hovedkassen, hvorved man unddrog staten disse beløb – igen klart et ansvar, der må placeres hos arbejdsministeren.

Om A-kasserne konstaterer rigsrevisionen i 1980, at flere kasser har overført midler fra forskudskontoen, hvis renteafkast tilfaldt staten, til andre konti i hovedkassen, som staten ikke får renteafkastet af. Rigsrevisionens holdning i denne sag er imidlertid ejendommeligt vattet, idet man tager afstand fra forskudssystemet, men lader den forhenværende arbejdsminister, Svend Auken, tage rigsrevisionen til indtægt for en godkendelse af systemet, en godkendelse, som rigsrevisionen aldrig har givet. Det er klart manipulering, og ansvaret herfor påhviler den daværende arbejdsminister.

Den nuværende arbejdsminister fortsætter i princippet i et helt år med at administrere arbejdsløshedsloven ulovligt, fordi den er kompliceret, og derefter sker der ændringer, der viser, at bankerne, på trods af at de kun har det, der hedder en valørdags forrentning af disse penge, udmærket kan tjene penge på denne ordning.

Så spørger man sig selv: hvilke millionbeløb er ikke tilfaldet de favoriserede banker og fagforbund ved denne ordning, når man udbetalte disse beløb 3 uger til 1 måned forud, hvilket altså var ulovligt?

Hvis der er nogen sømmelighed og nogen rimelighed tilbage i det danske samfund og vi skal vedblive at kunne kalde os en retsstat, er det klart, at en sådan redegørelse må få alvorlige konsekvenser.

Besvarelse

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Emnet for denne debat er den redegørelse om statens forskudsvisse udbetalinger til arbejdsløshedskasserne til dækning af kasserens udgifter, der blev afgivet i september måned af landsdommer Niels Larsen. Redegørelsen blev bestilt af mig, fordi der gennem længere tid havde været røre om dette spørgsmål.

Jeg vil først redegøre for de initiativer, jeg har taget, og de resultater, jeg har nået på dette område siden min tiltræden som arbejdsminister. Derefter vil justitsministeren redegøre for sin bedømmelse af sagen, herunder spørgsmålet om ministeransvar i konsekvens af landsdommer Niels Larsens undersøgelse.

Jeg kan oplyse, at jeg umiddelbart efter min tiltræden som arbejdsminister i september 1982 af nu afdøde departementschef Wandall bl.a. blev orienteret om verserende sager vedrørende arbejdsløshedsforsikringen, og der var især to sager i den pågældende administration, der påkaldte sig min opmærksomhed. Det var spørgsmålet om forskudsudbetalinger til arbejdsløshedskasserne og de dermed forbundne forrentningsproblemer og spørgsmålet om fejludbetalinger ved arbejdsløshedsdagpengeadministrationen.

Med hensyn til fejludbetalingerne vil jeg understrege, at staten påføres uacceptabelt store merudgifter på grund af disse. Der arbejdes derfor på flere niveauer på at ned-

[Arbejdsministeren]

bringe dem. Jeg vil dog ikke i dag gå i detaljer med dette spørgsmål, men blot nævne, at jeg fandt problemerne så store, at jeg i foråret 1984 fandt det nødvendigt at nedsætte et hurtigtarbejdende udvalg, det såkaldte Hæstrupudvalg, der fik til opgave at foretage en grundig analyse af baggrunden for fejludbetalingerne og deres omfang og komme med forslag til sikring af en korrekt administration.

Udvalget afgav betænkning i september 1984, og jeg kan i den forbindelse oplyse, at udvalget skønner, at den forventede merudgift for staten i 1984 er 525 mill. kr. på grund af fejludbetalinger, men at den uden de siden 1981 iværksatte initiativer ville have udgjort 825 mill. kr. Den administrative og lovgivningsmæssige opfølgning af betænkningen er i fuld gang. Jeg regner således med i løbet af meget kort tid at fremsætte et lovforslag, der omfatter den del af opfølgningen, der skal reguleres gennem lovgivning.

I september 1984 fandt jeg det også nødvendigt at anvende en sanktionsbestemmelse i arbejdsløshedsloven, som medførte et refusionsbortfald på 5 mill. kr. for en kasse. Bestemmelsen har ikke før været anvendt direkte, men da den pågældende kasse på trods af flere pålæg ikke havde forbedret sit administrationsniveau tilstrækkeligt, var det nødvendigt at tage dette alvorlige skridt.

Om forskudsadministrationen kan jeg sige, at arbejdsdirektoratet i efteråret 1982 arbejdede med at finde frem til en giroordning for overførsel af arbejdsløshedsdagpenge fra staten til medlemmerne. Der var tre modeller inde i billedet, og arbejdsministeriet godkendte i januar 1983 en ren giroløsning med ikrafttræden den 1. juli 1983. Herefter skulle den praktiske tilrettelæggelse af ordningen udformes. Dette skete i en styringsgruppe i arbejdsdirektoratet, og i dette arbejde deltog bl.a. repræsentanter for arbejdsløshedskasserne.

Under arbejdet med tilrettelæggelsen af giroordningen og på arbejdsløshedskassernes årsmøde blev der givet kraftigt udtryk for utilfredshed med valget af en giroløsning. Samtidig fremstod en løsning, der tog sit udgangspunkt i det etablerede samarbejde med banker og sparekasser, som en mere smidig og mere fleksibel løsning. Der viste sig desuden at være store vanskeligheder forbundet

med at få den praktiske udformning af nyordningen klar til 1. juli 1983.

Den 1. juni 1983 meddelte arbejdsministeriet derfor arbejdsdirektoratet, at ministeriet var indforstået med, at styringsgruppen også overvejede en bank/sparekasse-løsning. Arbejdsministeriet accepterede samtidig, at ikrafttrædelsestidspunktet blev udskudt til 1. oktober 1983. I begyndelsen af juli 1983 godkendte ministeriet efter indstilling fra direktoratet, at der i stedet for en ren giroordning gennemførtes en alternativ bank/sparekasse/giro-ordning.

Den 1. oktober 1983 trådte den nugældende overførselsordning i kraft. Efter denne ordning overføres midlerne fra Nationalbanken via arbejdsløshedskassernes bankforbindelser og PBC til de enkelte medlemmers konti. Pengene må højst stå én dag på arbejdsløshedskassernes bankkonti, og beløbene skal som minimum forrentes med interbankrenten minus 1 pct. Med den gældende ordning er forskudsperioden med andre ord reduceret til denne ene dag, som det tager at gennemføre transaktionerne i banksystemet, og forrentningen skal mindst svare til markedsrenten for store, meget kortvarige indskud. Rentetabet blev tidligere under forskellige forudsætninger opgjort til 348 mill. kr. i de 15 år, der er gået siden 1969, men problemet må nu siges at være fjernet.

Selv om landsdommer Niels Larsen i sin redegørelse understregede, at en forskudsordning næppe eller ikke kan tilrettelægges bedre set i forhold til forudsætningerne i arbejdsløshedsloven og statens økonomiske interesser, har jeg ikke ønsket at standse her. Efter at ordningen den 1. oktober 1984 havde virket i et år, har jeg anmodet arbejdsdirektoratet om en vurdering af erfaringerne med ordningen, således at jeg vil kunne træffe afgørelse om, hvorvidt ordningen er tilfredsstillende, om den kan forbedres, eller om metoden helt skal ændres.

Arbejdet med forskudssagen gjorde det i sommeren 1983 klart for mig, at der var behov for en uvildig undersøgelse af forskudsadministrationen helt fra dens oprindelse omkring 1970. Det måtte afklares, om der var grundlag for kritik af den måde, hvorpå ordningen var opstået og havde udviklet sig. Jeg anmodede derfor i september 1983 præsidenten for østre landsret om at udpege en uvildig dommer til at foretage en tilbunds-

[Arbejdsministeren]

ende undersøgelse. Jeg sikrede samtidig, at arbejdsministeriet gav landsdommeren alle fornødne oplysninger.

Den 13. september i år afleverede landsdommer Niels Larsen sin redegørelse til mig, og jeg anmodede straks justitsministeren om at overveje, hvorvidt der var grundlag for at gøre ansvar gældende for de af landsdommeren påpegede fejl og forsømmelser. En af landsdommerens væsentligste konklusioner er, at der ikke er lovhjemmel til den praktiserede udbetaling af forskud, og for at der ikke skal herske tvivl om lovhjemmelen for statens udbetalinger, har jeg fremsat forslag om ændring af § 79 i arbejdsløshedsloven. Denne ændring foreslår jeg skal træde i kraft straks ved bekendtgørelsen i Lovtidende.

Dagpengesystemet har gennem mange år været udsat for et stort pres på grund af den ekstremt store ledighed. I den periode er der gennemført mange og store ændringer, især for at tilpasse dagpengenes omfang og udmåling til dette pres. Det er imidlertid først i de senere år, at systemets vækst og de stadig mere komplicerede regler har medført en erkendelse af, at det også er nødvendigt at se kritisk på systemets indretning og funktion og gennemføre nødvendige ændringer.

Foruden den række af ændringer, jeg allerede har gennemført eller vil gennemføre i de kommende måneder, vil jeg her nævne, at jeg som en konsekvens af behovet for en forbedring af administrationen også har taget skridt til at styrke arbejdsministeriets administrative ledelse af arbejdsløshedsforsikringen gennem oprettelse af et selvstændigt direktorat.

Jeg vil gerne til sidst understrege, at sagen om statens forskudsvisse udbetaling af dagpenge er en alvorlig advarsel til såvel ministre som embedsmænd, bl.a. på grund af det meget langvarige forløb. Der er blevet og vil også i fremtiden blive stillet krav om den største agtpågivenhed og ansvarsfølelse for at sikre, at en lignende situation kan undgås i fremtiden.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det er som nævnt af arbejdsministeren regeringens opfattelse, at dette er en sag, som vi alle må se på med den største alvor. Det må vi, fordi det er en sag, der omhandler store offentlige midler, men det, der gør sa-

gen så alvorlig, er navnlig, at der er rejst tvivl om, hvorvidt ministre fuldt ud har handlet på en måde, som man må kunne forvente af ansvarlige ministre. Hertil kommer, at sagen har rejst tvivl om, hvorvidt de involverede myndigheder har levet op til de krav med hensyn til korrekt og hurtig sagsbehandling, som samfundet med rette må kunne stille til den danske centraladministration. Det var denne usikkerhed, der førte til, at arbejdsministeren i september 1983 anmodede en landsdommer om at gennemgå hele sagen. Dommerens omfattende redegørelse forelå i september i år.

Som det er kendt, anmodede arbejdsministeren mig om at overveje, om dagpengeredegørelsen kan give anledning til at søge enkeltpersoner draget til ansvar for sagens behandling.

Vi har i justitsministeriet foretaget en, mener jeg, meget grundig gennemgang af undersøgelsesdommerens redegørelse for sagsforløbet og en nøje vurdering af de beklageligvis mange fejl, som dommeren har peget på i redegørelsen.

Justitsministeriet har i det væsentlige kunnet tilslutte sig de resultater, undersøgelsesdommeren er nået frem til. Jeg kan henvise til justitsministeriets notat af 26. oktober 1984 om dagpengeundersøgelsen, som arbejdsministeren har sendt til folketingets medlemmer.

Jeg vil gerne fremhæve, at baggrunden for, at regeringen for godt et år siden valgte at lade østre landsrets præsident udpege en enkelt dommer til at foretage den undersøgelse, der skønnedes nødvendig for at klarlægge forløbet af forskudssagen i tiden fra 1970 til og med 1983, bl.a. var ønsket om hurtigst muligt at få et overblik over sagens behandling i de forløbne 13 år med henblik på at konstatere, om der forelå afgørende fejl og mangler ved sagsbehandlingen.

En sådan redegørelse har vi nu fået på mindre end et år og med den et ganske godt og indgående kendskab til, hvordan myndighederne har behandlet sagen. Undersøgelsesdommeren har ikke – hvad der i øvrigt heller ikke har været hans opgave efter kommissoriet – søgt at placere ansvaret for de konstaterede fejl og forsømmelser hos bestemte personer inden for de enkelte myndigheder. Skulle en sådan placering af ansvaret have været foretaget af en kommissionsdomstol, er

[Justitsministeren]

jeg overbevist om, at undersøgelsen på grund af sagens meget omfattende karakter og det meget fyldige sagsmateriale, der har foreligget, ville have stået på i flere år endnu.

Jeg kan i den forbindelse minde om, at kommissionsdomstolen vedrørende post- og telegrafvæsenet blev nedsat i marts 1982, og den er endnu ikke færdig. Der er udsigt til en færdiggørelse i begyndelsen af 1985, men det vil altså også sige, at der her vil blive tale om en behandling på ca. 3 år.

De fejl, som undersøgelsesdommeren fremdrager som grundlæggende i forbindelse med behandlingen af sagen, tror jeg i det væsentlige kan sammenfattes således, at der ikke var den fornødne materielle eller bevillingsmæssige hjemmel til at betale forskudsvis til arbejdsløshedskasserne, at forskudsordningen blev gennemført på en sådan måde, at A-kasserne opnåede betydelige likviditets- og rentefordele på statens bekostning, samt at der ikke med tilstrækkelig hurtighed blev gennemført ændringer, der sikrede, at disse fordele blev bragt til ophør, således at statens indirekte tab blev begrænset mest muligt.

Jeg er enig med undersøgelsesdommeren i, at der ikke i 1967-loven er hjemmel til at betale statens tilskud til dagpenge forskudsvis. 1967-loven bygger på en ordning med årlig refusion eller a conto-refusion, således at statens tilskud altid skal falde bagud, dvs. efter at A-kasserne selv har afholdt udgifterne af egne midler.

Jeg kan også tilslutte mig undersøgelsesdommerens opfattelse af, at der heller ikke i finansloven blev tilvejebragt den fornødne hjemmel, og jeg er derfor enig med dommeren i, at det var en gennemgående fejl i hele sagsforløbet, at arbejdsministeriet ikke tilvejebragte det fornødne lovgrundlag.

Det er imidlertid ikke ukendt, at samspillet mellem materielle lovbestemmelser og angivelser på bevillingslove af og til kan give anledning til endda betydelig tvivl. Det er justitsministeriets indtryk, at det ikke sjældent giver anledning til usikkerhed hos myndigheder, hvornår en angivelse i en bevillingslov supplerer eller i virkeligheden ændrer den retstilstand, der følger af den materielle lov.

Efter oplysningerne i redegørelsen var forholdet således det, at man såvel i arbejdsministeriet som i rigsrevisionens ledelse var af

den opfattelse, at der i alt fald i finansloven var etableret den fornødne hjemmel.

Det er på denne baggrund min opfattelse, at den foreliggende sag bør give anledning til, at det over for myndighederne søges præciseret, i hvilke tilfælde bevillingslove undtagelsesvis kan anvendes som supplement til eller eventuelt som ændring af en materiel lovregel. Det bør navnlig præciseres, at denne form for lovgivning via finansloven i videst muligt omfang bør undgås. Det er regeringens hensigt at gøre dette ved en udbygning af den eksisterende budgetvejledning.

Sagen bør efter min opfattelse også føre til, at der på grundlag af redegørelsen foretages en grundig undersøgelse af sagens forløb med henblik på en overvejelse af, hvordan det i fremtiden kan sikres, at vanskelige lovfortolkningsspørgsmål ikke forbliver uløst, og at kompetenceregler ikke overskrides. Det må samtidig overvejes, om der er behov for organisatoriske eller uddannelsesmæssige ændringer i de centrale styrelser med henblik på at sikre, at principielle juridiske spørgsmål afgøres forsvarligt.

Den anden hovedfejl ved den praktiserede forskudsordning var, at den blev gennemført sådan, at A-kasserne på statskassens bekostning opnåede en betydelig likviditets- og rentefordel, og at der ikke tilstrækkelig hurtigt blev gennemført de nødvendige ændringer for at råde bod på renteproblemet.

Jeg kan tilslutte mig kritikken af ordningen, og jeg er enig i, at sagen om de nødvendige ændringer af ordningen ikke blev fremmet med tilstrækkelig hurtighed. Det er justitsministeriets opfattelse, at det overordnede ansvar for løsningen af problemerne med henblik på at opnå en økonomisk forsvarlig administration af arbejdsløshedsforsikringen påhvilede arbejdsministeriet.

Jeg har imidlertid i notatet til arbejdsministeriet givet udtryk for, at oplysningerne i undersøgelsesdommerens omfattende redegørelse på grund af det sigte, som denne undersøgelse havde, ikke giver et fuldt tilstrækkeligt grundlag for med den fornødne sikkerhed at fastslå, at bestemte embedsmænd i arbejdsministeriets departement og direktorat kan antages at have tilsidesat deres tjenesteplichter ved behandlingen af sagen i en sådan grad, at det får karakter af tjenesteforsømmelser. Jeg kan i den forbindelse henvise til, at der efter min opfattelse ikke bør indledes

[Justitsministeren]

disciplinærfølgning mod en tjenestemand, medmindre der foreligger tilstrækkeligt grundlag for at antage, at tjenestemanden har gjort sig skyldig i en ansvarspådragende tjenesteforfeelse.

Jeg har ikke i notatet af 26. oktober over for arbejdsministeren ment at burde udtale mig om, hvorvidt der kan gøres et retligt ansvar gældende over for de øverste ansvarlige forvaltningschefer, ministrene. Baggrunden herfor er som nævnt i notatet, at det i den statsretlige litteratur og i overensstemmelse med parlamentariske grundprincipper antages, at adgangen til at rejse rigsretssag bør forbeholdes folketingsretten. Derfor har jeg ikke fundet det rigtig at udtale mig om dette spørgsmål. Når det for et par dage siden blev sagt i TV-Avisen, at jeg skulle være modstander af en rigsretssag, vil jeg gerne tilføje, at denne oplysning ikke er korrekt. Jeg har ikke kunnet, jeg ønsker ikke, og jeg bør ikke udtale mig om spørgsmålet – det er folketingsretten. Jeg skal imidlertid til vejledning sige et par ord om reglerne for ministres ansvar.

Efter § 5 i ministeransvarlighedsloven fra 1964 kan en minister straffes, hvis han forsætligt eller ved grov uagtsomhed tilsidesætter de pligter, der påhviler ham efter grundloven eller lovgivningen i øvrigt eller efter hans stillings beskaffenhed. Også afgivelse af urigtige eller vildledende oplysninger af væsentlig betydning for folketingsretten bedømmelse af en sag kan straffes efter denne bestemmelse. Straffen for overtrædelse af ministeransvarlighedsloven er hæfte eller bøde. Ved forsætlig overtrædelse af loven kan der idømmes fængsel i indtil 2 år.

Ansvaret gøres gældende ved rigsretten, og tiltale rejses ved beslutning af folketingsretten. Selv om rigsretssag ifølge grundlovens § 16 kan rejses af regeringen, er det som nævnt antaget i den statsretlige litteratur og i øvrigt i overensstemmelse med parlamentariske principper, at adgangen til at rejse rigsretssag bør forbeholdes folketingsretten.

Ansvaret for overtrædelse af ministeransvarlighedsloven forældes normalt på 5 år. Fristen skal regnes fra det tidspunkt, hvor det strafbare forhold begås eller den strafbare undladelse ophører.

Fremgangsmåden, hvis yderligere mulige oplysninger skal tilvejebringes i en sag som denne, bør være nedsættelse af en parlamentarisk kommission efter grundlovens § 51.

Om nedsættelsen af en sådan kommission anfører vor meget betydelige statsretskenner, nu afdøde professor Alf Ross i den seneste udgave af »Dansk Statsforfatningsret« følgende:

»Det, der kan begrunde anvendelsen af en parlamentarisk kommission, er den særlige myndighed til afhøring, der er tillagt disse kommissioner. Men normalt vil sådan myndighed netop kun være påkrævet, hvor der er spørgsmål om fejl eller misbrug fra myndighedens side. Selv i disse tilfælde vil undersøgelse dog normalt blive overladt til politiet og tiltalespørgsmålet afgjort af anklagemyndigheden. Men når sagen er af særlig betydning, ganske særligt, når der er tale om muligvis at rejse tiltale mod en minister, kan det føles påkrævet, at forundersøgelsen ikke overlades til andre, men foretages af folketingsretten selv gennem en parlamentarisk kommission. Det er jo folketingsretten selv, der er anklagemyndigheden over for ministrene, og det kan være af betydning, at forundersøgelsen foretages af personer med særlig forståelse af politiske forhold. Selv om altså de parlamentariske kommissioners område ikke er begrænset hertil, kan forundersøgelse om grundlag for ministertiltale nævnes som det område, hvor deres anvendelse er særligt begrundet.«

Jeg har ganske samme opfattelse, som professor Alf Ross her giver udtryk for.

Jeg vil imidlertid gerne til sidst sige, at jeg synes, det bør fremhæves – det er i hvert fald min opfattelse – at det almindelige straffeprocessuelle princip, hvorefter der alene rejses tiltale, når der er rimelig grund til at antage, at tiltalen vil føre til domfældelse, også bør anvendes i forhold til ministres ansvar for rigsretten. Folketingsretten bør derfor ikke rejse en rigsretssag, medmindre der er rimelig grund til at forvente, at tiltalen vil føre til domfældelse.

Forhandling

Maisted (FD):

Jeg takker arbejdsministeren og justitsministeren for redegørelsen, der stort set bekræfter de anklagepunkter, landsdommeren har fremhævet. Selvfølgelig siger justitsministeren og arbejdsministeren, at der er begået fejl. Ja, det tør svagt antydes. I andre sammenhænge, hvor man unddrager statskassen

[Maisted]

316 mill. kr. eller der sker fejludbetalinger i milliardklassen, er jeg ikke sikker på, at udtrykket fejl vil være helt præcist dækkende. Der vil andre medborgere i dette land være udsat for ganske andre betegnelser.

Jeg må medgive, at arbejdsministeren har ændret systemet – det tog selvfølgelig nogen tid – til en bank-, sparekasse- og giroordning. Jeg synes, det er interessant at bemærke i landsdommerens redegørelse, at når man ikke kunne komme igennem med en giroordning alene, skyldtes det ganske enkelt den iagttagelse, som budgetdepartementets chef, hr. Erling Jørgensen, gjorde, nemlig at så ville man være udsat for sabotage fra fagforeningernes og A-kassernes side; derfor kunne man ikke gennemføre den mest hensigtsmæssige løsning.

Med hensyn til, om tjenestemændene skulle have pådraget sig et ansvar, vil jeg godt citere fra redegørelsen side 306, hvor Niels Larsen spørger kontorchef Winther, hvorfor der ikke er sket noget på et tidligere tidspunkt:

»Winther har hertil forklaret, at der jo var en socialdemokratisk regering, og det almindelig indtryk var, at man ikke ønskede at foretage principielle ændringer i systemet, der kunne give vanskeligheder i forholdet mellem regeringen og arbejdsløshedskasserne og dermed fagforbundene.«

Jeg synes oprigtig talt, at dette citat viser med al ønskelig tydelighed, at der er politik i denne sag. Og som jeg nævnte i mit første indlæg, har man altså også manipuleret med svarene til folketingets medlemmer af politiske grunde.

Vi kommer også ind i problemstillingen forældelse, altså at man siger: er denne sag nu parat til at blive fejlet ind under gulvtæppet, fordi betydende kræfter i dette folketing ikke ønsker, at der skal ske noget reelt?

For at få placeret ansvaret og for at få ændring i disse tilstande og for at undgå forældelse vil jeg gerne have lov til at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget nedsætter et udvalg, der skal klarlægge, om der er grundlag for en rigsretssag imod de ansvarlige arbejdsministre i forbindelse med statens forskudsvisse udbetalinger til arbejdsløshedskasserne til dækning af arbejdsløshedsdagpenge, og udvalget skal

undersøge muligheden for at oprette en arbejdsløshedskasse i statslig regie for alle arbejdstagere, såvel selvstændige som lønmodtagere.

Udvalget skal ligeledes fremkomme med forslag, der umuliggør tab for staten i forbindelse med administrationen af arbejdsløshedsloven.

Alle forældelsesfrister i forbindelse med eventuelle rigsretssager og tjenestemandssager på grund af overtrædelser af arbejdsløshedsloven ophæves samtidig med udvalgets nedsættelse.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Dette dagsordensforslag tager selvfølgelig højde for, at man undgår, at problemerne fejes ind under gulvtæppet, og at vi får nedsat en rigsret hurtigst muligt til at placere ansvaret. Jeg synes, det er betryggende, at vi har fået en tilbundsående undersøgelse, der klarlægger alle forhold, sådan at folketingets udvalg, der skal foretage denne bedømmelse, hvad justitsministeren jo anbefaler, kan arbejde meget hurtigt og få denne sag afgjort.

Jeg tror, det er væsentligt for den danske befolknings retsbevidsthed, at der bliver taget fat om disse problemer. Hvis man ikke gør det, så vil befolkningen med rette kunne få det indtryk, at Danmark er ophørt med at være en retsstat.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Inden jeg lader dette forslag til motiveret dagsorden indgå i de videre forhandlinger, bliver jeg nødt til at gøre opmærksom på, at det ikke kan være i kraft af udvalgets nedsættelse og denne vedtagelse, at forældelsesfrister ændres. Jeg gør opmærksom på, at det forudsætter andre initiativer. Men jeg skal i øvrigt lade forslaget om motiveret dagsorden indgå i de videre forhandlinger.

Ole Espersen (S):

I forespørgslen beder hr. Maisted ministrene oplyse, hvilke konsekvenser redegørelsen om statens forskudsvisse udbetalinger til arbejdsløshedskasserne vil få.

Det forekommer min gruppe, at dette er en korrekt måde at formulere sig på. Vi har

[Ole Espersen]

en undersøgelse, vi har en redegørelse, og det er unægtelig en undersøgelse og en redegørelse, der er overordentlig grundig og omfattende. Det er den nuværende regering, der har bestemt formen for denne undersøgelse.

Vi vil gerne komplimentere landsdommer Niels Larsen for arbejdet, men også hans to medarbejdere, byretsdommer Søren Malling Olsen og fuldmægtig i justitsministeriet Dorrit Sylvest Nielsen, der har udgjort sekretariatet. Det er tre højt kvalificerede jurister, som i et år har koncentreret sig om denne opgave. Jeg har da heller ikke hørt hverken saglige eller for så vidt usaglige indvendinger mod undersøgelsen.

Altså: undersøgelsen har vi. Hvad gør vi ved den? – således som forespørgeren spørger. Folketinget har efter vores opfattelse to muligheder: vi kan for det første bruge undersøgelsen med henblik på at stille krav om flere undersøgelser. Jeg har ikke set nogen hævde, at en afklaring på rimelig vis ikke har fundet sted. Man kunne for det andet bruge undersøgelsen til at forlange kommissionsdomstol el.lign., hvis man virkelig føler, at undersøgelsen ikke har været grundig nok. Der er også den mulighed, at folkettinget nu drager de konklusioner efter en sædvanlig og rimelig behandling, som redegørelsen måtte give anledning til.

Det er min gruppes opfattelse, at der ikke på det foreliggende grundlag er anledning til at kræve flere undersøgelser. Fejl eller mangler – om de havde foreligget – ved den undersøgelse, vi allerede har, kunne tale herfor, men endnu har ingen hævdet, at der skulle være fejl eller mangler ved den undersøgelse, vi har fået.

For at vurdere, hvordan folkettinget bør gå videre, er det nok nødvendigt at gøre et par bemærkninger om undersøgelsens resultat.

Den væsentlige og den grundlæggende fejl blev begået så langt tilbage som i 1970, da man i arbejdsdirektoratet indledte den senere faste praksis med forskudsudbetalinger, uden at man havde søgt lovhjemmelspørgsmålet afklaret, uden at forelægge spørgsmålet for arbejdsministeriet. Justitsministeren har udtalt, og vi er enige heri, at det var den gennemgående fejl i hele den undersøgte periode, det vil sige til og med 1983, at det fornødne lovgrundlag ikke var tilvejebragt.

Konsekvensen blev, at de politisk ansvarlige, herunder folkettinget, ikke fik lejlighed til

ved starten af forskudsudbetalingerne at tage stilling til det, der ville have været den naturlige følge af indførelsen af en hjemmel, nemlig placeringsvilkår, rentevilkår osv. Men vi er også enige med justitsministeren i, at et eventuelt ansvar næppe nu kan gøres gældende over for de dengang ansvarlige personer.

I 1974 og 1975 opstod der problemer med tilsyn med og revision af dagpengemidlerne. Resultatet blev en arbejdsgrupperapport af 1976, der indeholdt forslag til en række løsninger, men uden at løse det grundlæggende problem.

Herefter sker der ikke noget før i 1979, og det betegner redegørelsen som kritisabelt. Justitsministeren mener ikke, at der i sagen er fuldt tilstrækkelige oplysninger om forløbet til, at der kan fastlægges et eventuelt retligt ansvar, og ministeren mener videre, at sådanne oplysninger på nuværende tidspunkt næppe kan tilvejebringes.

I 1980 kritiserer rigsrevisionen den gældende praksis, men uden udtrykkeligt at nævne det grundlæggende problem, som jeg har refereret til, og det kan nok være noget overraskende, når det er rigsrevisionen, det drejer sig om.

I maj måned 1980 holdt den daværende arbejdsminister, hr. Svend Auken, et møde med Arbejdsløshedskassernes Samvirke og med repræsentanter for arbejdsdirektoratet, hvor han præciserede og bakkede op bag de krav, som rigsrevisionen havde stillet. Ministeren slog fast, at medlemsbidrag altid skal anvendes først, det vil sige forud for statens forskud. Han slog fast, at forskudsbeløb skal forrentes til statskassen til det øjeblik, hvor medlemmet modtager pengene, og han slog endelig fast, at forrentningen skal være rimelig.

Løsningen af især de mere langtrækkende problemer trak ud, men vi må understrege, at rigsrevisionen i august 1980 erklærer sig enig i de kortsigtede foranstaltninger, herunder i, at det var henstillet til kasserne at overveje muligheden for at aftale en højere forrentning. I juni 1981 konkluderer rigsrevisor i et notat til statsrevisorerne, at han anser ministerens redegørelse for de allerede truffene foranstaltninger og for planerne for fremtiden på lidt længere sigt for tilfredsstillende. Rigsrevisor mener dog, at reglerne om forrentning er uhensigtsmæssige, og herom vil han

[Ole Espersen]

forhandle, siger han til statsrevisorerne, med arbejdsdirektoratet. Som bekendt havde adskillige folketingsmedlemmer og statsrevisorerne interesseret sig for sagen, specielt efter rigsrevisionens beretning fra 1980.

Efter regeringsskiftet gik der over et år, før en ny ordning blev sat i kraft. Hjemme- len – det er det grundlæggende problem og har været det helt siden 1970 – for disse forskudsudbetalinger er stadig ikke tilvejebragt, ligesom spørgsmålet om statens sikkerhed for midlerne heller ikke er klaret. Jeg tror ikke, at nogen minister bevidst har udbetalt midler uden hjemmel. Det var vist først i oktober 1983, at den nuværende minister blev klar over problemet. Det grundlæggende problem har eksisteret i disse mange år og eksisterer altså stadig væk, og det viser med al ønskelig tydelighed, at det, vi står over for, ikke er en sag, der blot kunne løses ved, at en minister slog i bordet. Så var det sket tidligere, og de mere mistænksomme måtte vel have forventet, at det ville ske efter regeringsskiftet i september 1982. Fremtrædende nuværende regeringsmedlemmer havde jo tidligere været statsrevisorer, og vi må spørge, hvorfor det har været en så vanskelig sag for flere regeringer af flere forskellige politiske farver.

Vi fik de nugældende regler i 1967, i en helt anden situation, hvad arbejdsmarkedet angår, end den situation, der har præget 1970erne og begyndelsen af 1980erne. Fra at udbetale ½ mia kr. om året er man nu oppe på 24–25 mia kr. For at administrere noget relativt enkelt har man gennemløbet en periode med et utal af ændringer i lovgivning, bekendtgørelse og cirkulærer. Problemerne har været overvældende og byrdefulde såvel for A-kasserne som for den centrale administration.

Statsministeren har for nylig karakteriseret det danske dagpengesystem som verdens bedste. Når det er det, skyldes det bl.a. en meget stor indsats fra A-kassernes side og hos de centrale myndigheder for at få systemet til at fungere i praksis. Det må erkendes, at i den lange periode, der er forløbet, og hvor disse store praktiske vanskeligheder har foreligget, har man først og fremmest søgt at koncentrere sig om at løse dem i stedet for at løse de mere langsigtede problemer.

A-kassernes medvirken til løsningen er vel den naturlige forklaring på, at skiftende arbejdsministre og også den seneste arbejdsmi-

nister har lagt vægt på samarbejdet med arbejdsløshedskasserne og tillagt disse kasser indflydelse, når principielle afgørelser skulle træffes. Nærmest uoverskuelige praktiske problemer har kun fundet sporadisk udtryk i landsdommerens redegørelse. Det er forståeligt, for det har ikke været dommerens opgave at beskrive disse, men ingen ansvarlig politiker kan have været uvidende om deres eksistens.

Der er medlemmer af dette ting, der tilsyneladende forlanger flere undersøgelser. Jeg ved ikke, om de er skuffede over den undersøgelse, de allerede har. Det må i så fald være over dens resultat og ikke over dens grundighed. Vi mener i socialdemokratiet, at den foreliggende undersøgelse opfylder de krav, der blev stillet af arbejdsministeren, da hun sammen med justitsministeren og hele regeringen nedsatte den undersøgelseskommission, der nu har afsluttet sit arbejde. Er man skuffet over resultatet, kan man naturligvis blive ved med at forlange undersøgelser. Man kan i partitaktisk øjemed forlange rigset eller flere domstole, flere kommissioner.

Efter vores opfattelse er sagen moden til en endelig parlamentarisk behandling og afgørelse. Det er et parlaments styrke at undersøge og kontrollere, men det er også dets styrke efter undersøgelsen, efter en gennemført kontrol, at kunne træffe de afgørelser, som den viden, man har erhvervet sig, gør det muligt at træffe.

Hagen Hagensen (KF):

Dagpengeundersøgelsen har vist, at der i årene fra 1970 frem til 1983 er begået mange og til dels grove fejl både i arbejdsdirektoratet, i arbejdsministeriet og i rigsrevisionen. Der er både handlet forkert og ikke handlet og i øvrigt handlet for langsomt. Der er spørgsmål om manglende indberetninger, spørgsmål om manglende forelæggelse og om manglende tilsyn og samvirke, udeladelser og fortællelser under sagsforløbet. Der er spørgsmål om forkert eller misforstået kompetencefordeling og om følger af et for udbredt bureaukrati.

Landsdommer Niels Larsen har i sin dygtigt udarbejdede redegørelse redegjort for disse ting, og det er fængslende, men – med et citat fra et af de mange bilag – lidet opbyggelig læsning, der efterlader et ubehage-

[Hagen Hagensen]

ligt indtryk af sløsethed på en række punkter, manglende forståelse af problemers betydning og især manglende nærkontakt mellem de involverede myndigheder. Redegørelsen afslører dårlig hukommelse og manglende notater om til dels påståede mundtlige orienteringer om vigtige forhold.

Det er forstemmende, at så mange personer – sikkert hver for sig velmenende personer – der i tidens løb har været involveret i sagen, ikke har evnet at tilvejebringe løsninger eller i hvert fald bragt oplæg til løsninger frem på rette sted i rette tid. Underhåndsbreve – som det hedder et sted: »læsen over skulderen« – forekommer under sagens gang, hvor klare henvendelser i skrivelser til rette vedkommende tillige med opfølgning af sagen havde været det rigtige. Det giver indtryk af, at nogle ikke har lukket øjnene op, men tværtimod lukket dem i for problemerne og deres løsning.

Som grundlæggende fejl i sagen påpeger undersøgelsesdommeren to forhold: at der ikke har været den fornødne materielretlige eller bevillingsmæssige hjemmel til at udbetale forskud til arbejdsløshedskasserne, og at forskudsordningen har givet kasserne betydelige fordele både i likvid henseende og på renteområdet – og med min bemærkning indføjet: som vel især en enkelt bank har nydt godt af. Det er sket på statens bekostning, og man har ikke sikret i tide, at disse forhold blev bragt til ophør.

Arbejdsdirektoratet burde i 1970, hvor man ændrede praksis ved – ganske vist undtagelsesvis – at yde forskud, straks have forelagt sagen for ministeriet. Forelæggelse skete ikke, heller ikke da det blev almindeligt i årenes løb derefter at udbetale forskud.

Efter at rapporten fra arbejdsgruppen i 1976 var taget til efterretning og godkendt af arbejdsministeriet, har arbejdsdirektoratet dog været berettiget til at forvalte ordningen som sket. Det er fra 1976 arbejdsministeriet, der har haft det væsentlige ansvar for, at lovgrundlaget eller en løsning inden for gældende lov ikke er bragt i orden. Havde det været tilfældet, ville også de øvrige forhold, herunder vilkår for forskud og særlig renteforholdene, være blevet bragt på plads.

Det er grotesk at læse, hvad fagkontorchefer i ministeriet har erklæret – hr. Maisted læste det før, det står i redegørelsen på side 306 – nemlig at det jo var en socialdemokra-

tisk regering, og at det almindelige indtryk var, at man ikke ønskede at foretage principielle ændringer i systemet, der kunne give vanskeligheder i forholdet mellem regeringen og arbejdsløshedskasserne og dermed fagforbundene.

I redegørelsen anfører undersøgelsesdommeren, at udviklingen fra september 1982 og fremover i øvrigt viser, at problemerne kunne løses, i hvert fald på et tidspunkt, hvor ministeriet tog hånd om det.

Meget mere kunne nævnes af hændelsesforløbet, men der er grund til at spørge, hvorfor arbejdsministeriet først efter rigsrevisionens henvendelse i 1979 rørte på sig. Der er ligeledes grund til at spørge, hvorfor rigsrevisionen efter 1976-ordningen, som man ikke havde kunnet godkende, ikke tog lovsørgsmålet op over for arbejdsministeriet og ikke i beretningen til statsrevisorerne i 1980 gjorde rede for den praktiserede ordningslovgrundlag, som man jo mente ikke var til stede.

En minister har ansvar for hele sit fagområde og departement og de direktorater, der er knyttet dertil. De skal give ham det fornødne grundlag for at handle. Men en minister må også selv sørge for at få nøje kendskab til vigtige sager. Dette siges på baggrund af, at den daværende arbejdsminister i august 1980 blev orienteret om rigsrevisors beretning, men ikke gjorde sig bekendt med det materielle indhold deraf, skønt han fik at vide, at beretningen kunne give anledning til politisk interesse.

Efter regeringsskiftet i 1982 blev den nuværende minister den 13. september orienteret om denne sag, og der blev taget fat på den for at nå frem til en løsning. Resultatet er blevet, at vi i 1983 har fået indført en ændret ordning vedrørende forskudsudbetaling, hvorom undersøgelsesdommeren siger, at den næppe kan tilrettelægges bedre under de gældende forhold, forhold, som ministeren i øvrigt vil følge og eventuelt tage op til ændring. Nu er der fremsat lovforslag, der giver – om det bliver vedtaget – fornøden lovhjemmel til forskudsudbetaling.

Forespørgslen går ud på, hvilke konsekvenser redegørelsen vil få. Spørgsmålet om ansvar for hvem? Undersøgelsesdommerens og ministrenes redegørelser i dag må for mig at se give tilstrækkeligt grundlag for vurdering heraf. Det gælder både for ministre og

[Hagen Hagensen]

for tjenestemænd under sagens gang. Spørgsmålet om, hvorledes man i fremtiden skal undgå lignende forhold, opstår ikke blot på dagpengeområdet, men på alle områder i almindelighed. Hvordan skal forholdene lægges til rette, for at folketinget kan få alle nødvendige oplysninger? Hvilke forholdsregler skal der til for at sikre, at ministerier og deres direktorater har det rette samspil? Hvad skal der til for at opnå en rigtig lovforslagning? Hvilke ændringer skal der ske i rigsrevisionens virke? Disse forhold, som der klart skal gøres op med, kan ikke endeligt afklares ved debatten i dag.

Det ville for mig at se være forkert at pege på, at der skulle yderligere undersøgelser til. Der er et rigt materiale at øse af, og sagen skal afgøres endeligt af dette ting og snart. Derfor må jeg mene, at det vil være det rimeligste, det rigtige, at man efter et udvalgsarbejde afgiver beretning til tinget herom. Det er folketinget, der afgør forholdene, og det er afgørende, at der lægges vægt på at undgå, at noget lignende som dagpengesagen opstår på ny. Blikket skal rettes ikke blot tilbage, men navnlig frem, for at vi ikke skal komme ud for den slags ting. Det belaster folkestyret, hvis det sker. Derfor er denne sag dybt alvorlig.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil gerne takke justitsministeren og arbejdsministeren for deres besvarelser. Ser man på det billede, der tegner sig af behandlingen i arbejdsministeriet og arbejdsdirektoratet af denne dagpengesag, når man studerer landsdommer Niels Larsens redegørelse, konstaterer man, at det er en helt anderledes aktiv og effektiv kurs, der bliver lagt i arbejdsministerens indlæg. Nu skal der ske noget, der bliver taget fat på problemerne. Vi kan se det lovforslag, nr. L 55, som ministeren har fremsat i går, den 7. november, der blandt meget andet ændrer loven om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring, så dens famøse § 79, stk. 2, omsider kommer til at hjemle de forskudsudbetalinger, der i så mange år har været effektueret uden hjemmel.

Debatten her i dag vil komme til at dreje sig om fortiden og om fremtiden. Hvor er der handlet forkert? Af hvem? Og hvad kan vi gøre ved det? Det er den ene del af det.

Den anden del drejer sig om den lære, vi kan uddrage af fortidens fejl og forsømmelser. Nogle vil mene, at det første er det mest interessante. Andre vil mene, at det andet er det mest konstruktive. Jeg skal beskæftige mig med begge dele, ikke på samme tid, men hver for sig, og man skal ikke lægge nogen prioritering i rækkefølgen.

Med hensyn til perioden fra 1970 til og med 1983 er forløbet som bekendt gennemgået og undersøgt af landsdommer Niels Larsen og hans medarbejdere. I redegørelsen den 13. september påpeger han en række alvorlige fejl begået af arbejdsdirektoratet, arbejdsministeriet og rigsrevisionen.

I den meget omfattende debat, der hidtil har været om denne sag, er spørgsmålet blevet rejst igen og igen, om sagen nu skal fejles ind under gulvtæppet, som man så malende har sagt det. Inspireret af denne vending vil jeg gerne sige så klart, at det ikke kan misforstås, at venstre ikke vil feje sagen ind under gulvtæppet. Hvis man vil fortsætte det malende billedsprog, kan jeg sige lige så klart, at venstre ikke vil være med til at skyde fra hoften. Jeg skal nærmere forklare, hvad der ligger i de to vendinger.

Venstre er af den opfattelse – der bygger på undersøgelsesdommerens redegørelse – at der er begået mange alvorlige fejl. Denne vurdering genfinder man i justitsministerens notat af 26. oktober 1984 om dagpengeundersøgelsen. Blandt fejlene skal jeg nævne to kategorier.

Først den manglende lovhjemmel til forskudsvis udbetaling til A-kasserne. Her er problemet todelte: dels mangler der egentlig hjemmel til at afholde de pågældende udgifter, og det har resulteret i et tab for statskassen på i alt ca. 340 mill. kr., dels har arbejdsministeriet ikke skaffet sig hjemmel til og dermed reel mulighed for at fastsætte, gennemtvinge eller diktere nyordninger over for A-kasserne og andre involverede. A-kasser og gennem mange år en enkelt bank har hver ved opnået betydelige og uretmæssige økonomiske fordele på statskassens bekostning.

Den anden kategori af mangler, jeg vil nævne, er de lidet fyldestgørende svar, flere folketingsmedlemmer har modtaget i tidens løb, når de har spurgt til denne penible sag. Gang på gang har de fået svar, som vi i hvert fald i min gruppe i øjeblikket ikke finder lever op til den standard, til de krav,

[Bjørn Elmquist]

som bør gælde i forholdet mellem den udøvende magt, centraladministrationen, ministrene, regeringen, på den ene side og lovgiver, folketinget, på den anden side. Dette er et forhold, venstre ser på med stor alvor. Respekten for folkestyret symboliseret ved folketinget hænger ganske nøje sammen med, hvilke reelle muligheder tinget og dets medlemmer har for at orientere sig. Derfor må vi værne om folketingets og dets medlemmers beføjelser.

Der er også andre fejl, som landsdommeren påpeger, og som i øvrigt også følger mere eller mindre direkte af hele sammenhængen. Jeg skal ikke forsøge at nævne dem alle sammen, jeg skal blot minde om det spørgsmål, som vedrører forholdet mellem forvaltningscheferne, dvs. ministrene, og deres medarbejdere. Der kan selvsagt være fejl fra medarbejderes side, som bør påtales – hvis de ikke holder deres ministre fuldgyldigt orienterede – men man kan også tænke sig tilfælde, hvor en minister viser så stor passivitet, ikke tager selvstændigt initiativ, ikke ser sammenhænge, ikke holder sager i erindring, men snarere lukker øjnene for åbenbare sammenhænge, at der kan blive tale om fejl hos ministeren.

I venstre ønsker vi ikke, at en minister får mindre ansvar, mindre skyld, om man vil, jo mere passiv den pågældende minister er.

Alle disse betragtninger gør, at venstre ikke kan eller vil lukke denne såkaldte dagpengesag her og nu. Der må gøres noget, sagen skal ikke fejes ind under gulvtæppet. Men hvad mener vi så der skal ske? Ja, her kommer den anden vending, jeg brugte før, ind. Venstre vil ikke skyde fra hoften, vi vil ikke nu og her sige f.eks.: ja, der skal rejses rigsretsanklage mod den og den minister, ja, der skal indledes tjenesteretlig sag mod den og den medarbejder. Det vil vi ikke sige nu og her.

Ingen af de undersøgelser, redegørelser og besvarelser, vi har foran os i denne sag, fastslår, at bestemte personer har ansvaret for begåede fejl. Det har måske heller ikke ligget i kortene. F.eks. anfører jo justitsminister Ninn-Hansen i sin besvarelse i dag, ligesom han gjorde det i sin redegørelse af 26. oktober d.å., at spørgsmålet om, hvorvidt et retligt ansvar skal gøres gældende mod ministre i henhold til ministeransvarlighedsloven, bør forbeholdes folketinget, idet han henviser til

den statsretlige litteratur og de parlamentariske principper.

Selv om det måske godt kan tage sig mærkeligt ud for nogle borgere og bestemt også af folketingsmedlemmer kan føles ubehageligt, at vi herinde således skal sætte os til en slags, om ikke dommere, så dog bedømmere over for kolleger, så er der ingen mulighed for folketinget for at smygge sig uden om sin opgave. Den fremgår klart af grundloven og af ministeransvarlighedsloven.

Venstre mener, at den videre procedure består i, at et udvalg her i folketinget – helt præcist sagt udvalget for forretningsordenen – bliver sat til så hurtigt som muligt at foretage vurdering og indstilling til folketinget om ansvar i denne sag. Dette gælder både eventuelt ministeransvar og eventuelt medarbejderansvar. Under sin behandling må udvalget kunne trække på sådan ekspertise uden for tinget, som udvalget finder hensigtsmæssig, og udvalget må stå frit ved udformning af sin indstilling. Dog følger det af reglerne i grundloven, at skal der rejses rigsretsanklage, er det selve folketinget, der, når indstillingen foreligger, træffer beslutningen.

Lad mig herefter sige noget om den del af sagen, der vedrører fremtiden. Også her mener vi der er et par aspekter at fremdrage. Først er der det behov, som justitsministeren nævner i sin besvarelse, for udbygning af den eksisterende budgetvejledning, så lovgivning på finansloven i videst muligt omfang undgås. Der er behovet for, at vanskelige lovfortolkningsspørgsmål ikke forbliver uløste, og at kompetence ikke overskrides. Samtidig mener vi ligesom justitsministeren, at organisatoriske og uddannelsesmæssige ændringer i de centrale styrelser bør overvejes, så principielle juridiske spørgsmål afgøres forsvarligt. Alt dette er vel regeringsanliggender, som dog måske nok også skal drøftes her i tinget i forbindelse med eventuel lovgivning herom.

Men hvad der i hvert fald er en folketingsopgave, er det problem, jeg var inde på før: tingets og dets medlemmers reelle mulighed for at få dækkende svar på spørgsmål af den art, vi har set i denne sag. Venstre ønsker, at udvalget for forretningsordenen tager dette spørgsmål op, ikke direkte som en del af opgaven vedrørende eventuelt ansvar i dagpengesagen – for det vil kunne føre til, at løsnings af denne opgave bliver trukket i lang-

[Bjørn Elmquist]

drag, og det ønsker vi i hvert fald ikke – men til en selvstændig vurdering under almindelig del.

Vi har nogle foreløbige ideer om, at man måske kan overveje i sådanne sager at inddrage ombudsmanden til støtte for medlemmerne, men vi vil bestemt ikke udelukke, at også andre og måske endnu bedre ideer kan blive bragt på bane.

Ebba Strange (SF):

Landsdommer Niels Larsens redegørelse om dagpengesagen rummer betydelige elementer af kritik over for en række tidligere ministre, ligesom den indeholder uklare punkter om de pågældende ministres opfyldelse af deres tilsyns- og kontrolforpligtelse. Det vil derfor være utilfredsstillende for såvel folketinget som offentligheden, såfremt der ikke bliver foretaget videre i sagen.

Kritikken samler sig især om to punkter: den manglende lovhjemmel til forskudsvis udbetaling af refusion til A-kasserne og forrentningen af statens midler i perioden, fra pengene er blevet anvist af statskassen, til de er blevet udbetalt til dagpengemodtagerne. Det fremgår, som det er sagt tidligere i debatten flere gange, helt klart af arbejdsløshedsloven, at refusion af kassernes udbetaling af bidrag skal ske efter, at udbetaling til dagpengemodtagerne har fundet sted. Alligevel har der siden 1970 udviklet sig en praksis i arbejdsdirektoratet, hvorefter der er blevet udbetalt penge på forskud. Det har en meget rimelig og naturlig forklaring: det er sket på tidspunkter, hvor arbejdsløsheden er steget voldsomt, og hvor kasserne havde opbrugt deres formuer, bl.a. fordi de skulle aflevere en del af disse til staten.

Alligevel er det efter vores opfattelse yderst kritisabelt, at de forskellige ministre ikke har sørget for at få den fornødne lovhjemmel af folketinget. Dette skulle naturligvis være sket allerede i 1970, da forskudsudbetalingen første gang fandt sted.

I 1976 bliver den daværende arbejdsminister igen af rigsrevisionen udtrykkeligt gjort opmærksom på manglende lovhjemmel. Arbejdsministeren reagerer bl.a. ved at henstille til arbejdsdirektøren at lave udkast til, hvorledes loven kan ændres, så forskudsudbetalingen bliver lovliggjort. Det gør arbejdsdi-

rektøren åbenbart ikke, men til syvende og sidst er det ministerens ansvar, at dette sker.

I 1980 rejses spørgsmålet om lovhjemmel igen, men i mellemtiden er der sket det, at den forskudsvisse udbetaling omtales i tillægsbevillingsloven. Det skete i 1977–78. Dermed må folketinget siges at være blevet orienteret om sagen. Om det så betyder, at sagen er blevet lovlig, eller det betyder, at folketinget bliver medansvarligt for ulovlighederne, er tilsyneladende et åbent spørgsmål, også i justitsministeriets kommentar til Niels Larsens redegørelse.

I SF er vi enige med justitsministeren i, at det så vidt muligt skal undgås at lovgive over finanslov eller tillægsbevillingslov. I en vurdering af sagen kunne man måske interessere sig for, om lignende administration finder sted i andre ministerier, f.eks. i socialministeriet, der jo administrerer store refusionsbeløb til kommunerne.

I perioden fra 1980 til 1983 er der stor opmærksomhed om dagpengespørgsmålet fra rigsrevisionen, statsrevisorerne, budgetdepartementet og administrationsdepartementet, men uden at lovhjemmelen tilsyneladende spiller nogen stor rolle.

Med hensyn til det rentetab, staten har lidt ved den forskudsvisse udbetaling af dagpenge, er det klart, at dette tab er steget med årene i takt med arbejdsløshedens stigning og dermed i takt med stigningen i de beløb, der er blevet anvist. I standardvedtægterne for A-kasserne står, at kassernes midler i rimeligt omfang skal fordeles på forskellige pengeinstitutter. Bestemmelsen stammer fra 1931 og antages at have forbindelse med Landmandsbankkrakket i 1923. Om denne bestemmelse er opfyldt, kan man sætte spørgsmålstegn ved. Pengene har for størstedelen været anbragt i Arbejdernes Landsbank, for en mindre dels vedkommende i Privatbanken og Handelsbanken.

Spørgsmålet om forrentningen rejses første gang i 1974. I 1976 foreslår rigsrevisionen en giroløsning af problemet. Det gentager rigsrevisionen i 1980 og budgetdepartementet i 1982. Alligevel godkender den nuværende arbejdsminister i 1983 en bankløsning, der angiveligt betyder en merudgift for staten på 3 mill. kr. årligt.

Indtil 1980 har forskudsudbetalingen fundet sted op til 3–4 uger før dagpengemodtagerne har fået pengene. Det har givet et ren-

[Ebba Strange]

tefab for staten på et trecifret millionbeløb, og det er klart utilfredsstillende. Sagen accelererede med hast omkring 1980, bl.a. på grund af den store arbejdsløshed, og efter SFs mening burde arbejdsministeren på dette tidspunkt have skåret igennem, f.eks. ved at indføre en giroløsning, selv om A-kasserne ikke ønskede dette. En giroløsning ville have været administrerbar.

At kasserne ikke umiddelbart var tiltalt af, at der igen skulle indføres en ny ordning, kan skyldes, at de i løbet af 5 år havde været udsat for ikke mindre end 1.180 ændringer af cirkulærer, bekendtgørelser, love osv.

Som en del af sagen kan der heller ikke ses bort fra påstanden om, at arbejdsministeren i visse tilfælde omkring 1981 har afgivet svar til finansudvalget og medlemmer af folketinget, der ikke har givet et fuldt dækkende billede af de faktiske forhold.

Sagen peger både bagud og fremad. Vi er enige med justitsministeren i, at sagen skal overvejes med henblik på, hvorledes sager med et lignende indhold kan undgås i fremtiden. Men derudover mener vi også, at den foreliggende sag bør undersøges helt til bunds med henblik på ansvarsplaceringen og sagens fuldstændige oplysning. Dette mener vi bedst kan ske ved, at man nedsætter en parlamentarisk kommission. Vi er vel klar over, at denne mulighed efter grundlovens § 51 ikke er særlig meget anvendt. Vi ved godt, hvornår den har været anvendt sidst. Vi ved også godt, hvad der kom ud af det. Vi ved, at vi fra SFs side tidligere har foreslået den mere anvendt, og vi ved fra andre lande med tilsvarende parlamentariske ordninger, at en sådan kommission anvendes væsentlig mere end i Danmark.

Derudover mener vi, at folketinget nu bør pålægge arbejdsministeren at indføre den giroløsning, som gennem årene har været anbefalet fra flere sider. Vi ser nu i dag, at arbejdsministeren har taget stilling til det nødvendige lovgrundlag for den forskudsvisse udbetaling af penge til A-kasserne, og vi håber, folketinget vil vedtage det, for vi finder det helt nødvendigt, og vi mener, det er helt nødvendigt for A-kasserne at få det forskud.

Når vi har tænkt os at foreslå – vi ved endnu ikke rigtig, under hvilken form vi vil gøre det, vi vil afvente debatten – at der nedsættes en kommissionsdomstol, så er det ikke for os afgørende, at forskellige ministre skal

kunne straffes, men derimod at få hændelsesforløbet belyst til bunds under vidneansvar. Når vi helt afviser den rigsretssag, der er foreslået af fremskridtspartiet, er det bl.a., fordi forældelsesfristerne for længst er udløbet for alle ministre undtagen den nuværende og den tidligere arbejdsminister, og det mener vi vil give et helt utilfredsstillende resultat af en sådan undersøgelse.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Den sag, vi behandler i dag, er både alvorlig og usædvanlig i kraft af sit omfang og i kraft af sin karakter. Det drejer sig om meget store beløb, der unddrages statskassen, og som i form af rentefordele er tilflydt banker, A-kasser og fagforbund. Hertil kommer, at de, der har haft ansvaret for administrationen af arbejdsløshedsforsikringen, ikke har sondret mellem eller lagt vægt på sondringen mellem a conto-refusioner og uhjemlede forskudsudbetalinger, og dette er heller ikke sket efter regeringsskiftet.

Såfremt arbejdsministeriet havde søgt lov hjemmel til forskudsudbetalingerne, ville folketinget uundgåeligt være kommet til at behandle spørgsmålet om vilkårene for forskuddene, således at statens interesser var blevet varetaget.

Når det er almindelige borgere, det drejer sig om, medfører ukendskab til loven som bekendt ikke god tro med det til følge, at en forseelse anses for mindre graverende. Her drejer det sig om offentlige myndigheder og om en lovbestemmelse, som ikke er den mindste smule uklar. Det, der gælder for almindelige borgere, må vel også gælde for myndighederne.

Undersøgelsesdommeren nævner, at det fra begyndelsen af 1980 til september 1982 gentagne gange af arbejdsdirektoratet over for ministeriet blev tilkendegivet, at en principiel ændring af forskudsordningen var nødvendig, herunder et eventuelt lovinitiativ. Ministeriets holdning var imidlertid at holde dette spørgsmål nede. Udviklingen fra september 1982 viser klart, at problemerne kunne løses i hvert fald fra et tidspunkt, hvor ministeriet tog hånd om det, så der blev styr på renteindbetalingerne. Man kan læse om det i redegørelsen side 247.

SFs ordfører, fru Ebba Strange, mente, at der var skabt lov hjemmel gennem finanslo-

[Bernhard Baunsgaard]

ven. Jeg er enig med både beretningen og justitsministeriet i, at der ikke herigennem er skabt lovhjemmel. Det er en fejltagelse at tro det.

Justitsministeriet konkluderer med hensyn til ansvarsforholdet mellem direktorat og ministerium således: som sagen er oplyst, må det afgørende ansvar for sagens behandling i perioden 1980-82 placeres i arbejdsministeriet.

Arbejdsministeren har nu fremsat forslag om, at forskudsudbetalingerne, der stadig foregår uhjemlet, bliver lovliggjort. Jeg vil advare mod, at man tager alt for let på den ene side af sagen. Der skulle ikke gerne brede sig den opfattelse i befolkningen, at når den enkelte borger forser sig, så bliver han eller hun straffet, men når det er myndighederne, nøjes man med at lovliggøre de regelstridige handlinger. Det ville for øvrigt også være et forkert signal fra folketinget til statsadministrationen og til A-kasserne. Der må i det mindste drages den konsekvens af det skete, at der foretages videregående ændringer i loven om arbejdsløshedsforsikring end blot dette at lovliggøre uhjemlede forskudsudbetalinger.

De private A-kasser er blevet betroet at administrere overordentlig store beløb på samfundets vegne. Såvel denne sag som andre aktuelle redegørelser om fejludbetalinger giver begrundelse for en diskussion om, hvorvidt kasserne helt og fuldt lever op til det ansvar, der naturligt er forbundet med at være en sådan opgave betroet.

Arbejdsministeren var i sin redegørelse kort inde på, hvad fejludbetalingerne andrager. Jeg synes, der er grund til her at nævne, at de for lave renter vel i det mindste andrager et beløb på mellem 300 og 400 mill. kr. Man er ikke kommet til bunds i dette rettelsspørgsmål gennem den beretning, der foreligger, men fejludbetalingerne andrager i dag et sted mellem 3 og 4 mia. kr. Man må ikke tage letsindigt på noget sådant.

Når vi skal udforme den nye arbejdsløshedslov med regler om arbejdsløsheds-kasserne, må den udformes således, at arbejdsløsheds-kasserne får en selvstændig interesse i at administrere hensigtsmæssigt og på en måde, der ikke kommer på tværs af samfundets interesser. I dagpengesagen foreligger en atypisk interessesituation. Der er manglende sammenfald mellem interesse hos den, der

forvalter midlerne, og den, samfundet, som stiller midlerne til rådighed. Loven må indrettes således, at hvis A-kasserne administrerer loven uhensigtsmæssigt eller regelstridigt, bliver det dem selv, der kommer til at betale regningen.

Jeg understreger, at med det, jeg har sagt her, har jeg ikke taget stilling til eller sigtet mod en ændring af byrdefordelingen mellem samfundet og de forsikrede, men alene mod den måde, hvorpå loven må udformes. Det er den første og helt soleklare konsekvens, mit parti drager af sagen.

Men hvad med ansvaret for, at der i årevis er administreret uden lovhjemmel og uden rimelig varetagelse af samfundets økonomiske interesser? Når man læser justitsministeriets notat, får man det indtryk, at ansvaret er så jævnt fordelt mellem mange personer og instanser, at det ikke er muligt at gøre ansvar gældende overhovedet. Det er nok tænkeligt, men det er ikke givet, at folketinget efter nærmere overvejelse vil komme til samme resultat. Pengene er desværre tabt, men det ville være forkert, såfremt vi med et skuldertræk fra folketingets side blot henlagde sagen efter denne forhandling. Det ville i øvrigt også være mindre rimeligt over for adskillige af dem, der har været involveret i dagpengesagen.

Jeg er også uenig med tidligere ordførere, der ligesom antydede, at alle sådan set er lige belastede, og at vi derfor ikke kan gøre noget. Alle i denne sag er ikke lige belastede, og der er nogle, som slet ikke er belastede. Det vil ikke være rimeligt, om man samler alle i én stor bunke og siger nå.

Når vi nu skal tage stilling til, hvad der skal ske, må det i overvejelserne indgå, at der mangler nogle væsentlige brikker i det samlede billede. Det er ikke mindst A-kassernes rolle og bankernes. Hr. Heinesen har ikke ret, når han siger, at nu er hele dagpengesagen klarlagt. Der har her i dag og i dagspressen været flere forslag fremme om, hvad folketinget nu bør gøre: på den ene side forslaget om rigsret, på den anden side forslaget om at lægge sagen til side og sige, at nu har vi fået at vide, hvad vi kan få at vide. Der har været talt om kommissionsdomstol og andre udveje. Af alle disse muligheder er der en udvej, som den radikale folketingsgruppe på forhånd bestemt tager afstand fra, og det er den, som hr. Heinesen har antydet. Men

[Bernhard Baunsgaard]

det kan være vanskeligt i dag på grundlag af diskussionen at se, hvilke reaktioner folketinget bør lægge sig fast på.

Justitsministeren har ikke villet komme med en indstilling, og så må folketinget selv tage dette arbejde op. Det kan kun ske under et udvalgsarbejde. Udgangen på dagens debat burde efter radikal opfattelse blive, at folketinget nedsatte et særligt udvalg. Der har været foreslået, at man lægger det over til udvalget for forretningsordenen. Om dette forslag vil jeg sige, at så er der i hvert fald én sag, som ikke bliver overset, og det er dette, at der flere gange af ministre er givet ufuldstændige oplysninger, til trods for at man i ministeriet har vidst besked, ufuldstændige oplysninger både til finansudvalget og til folketinget.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

For det første skal jeg over for folketinget beklage, at jeg kom til at fortale mig under mit første indlæg. I anden omgang kom jeg til at sige kommissionsdomstol. Jeg skulle have sagt parlamentarisk kommission.

Det, der i øvrigt kalder mig herop, er hr. Bernhard Baunsgaards bemærkning om, at jeg skulle have sagt, at jeg mente, at sagen var blevet lovliggjort efter den anmærkning til tillægsbevillingsloven, der kom i 1977-78. Det sagde jeg ikke. Jeg sagde: der er den anmærkning til tillægsbevillingsloven i 1977-78, og så sagde jeg: dermed må folketinget siges at være blevet orienteret om sagen.

Om det så betyder, at sagen er blevet lovlig, eller det betyder, at folketinget bliver medansvarligt for ulovlighederne, er tilsyneladende et åbent spørgsmål også i justitsministeriets kommentar til Niels Larsens redogørelse. Jeg tilføjer, at i SF er vi modstandere af, at man lovgiver over finansloven, og jeg mener ikke selv, at der er opnået en egentlig hjemmel med anmærkningen. Det er min opfattelse.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Hvis jeg har misforstået fru Ebba Strange, beklager jeg det, men sagen er nu ganske klarlagt: SF og den radikale folketingsgruppe er enige, man kan ikke lovliggøre en sådan

ting gennem en anmærkning til tillægsbevillingsloven, og så er jeg glad for, at jeg alligevel fremprovokerede denne klargøring.

Duetoft (CD):

Det er en stor sag, folketinget drøfter i denne debat. Ikke blot varigheden, ikke blot mængden af ministre og embedsmænd, der er indblandet, er stor, men sagen har meget stor principiel betydning. Den rører ved så centrale ting som folketingets mulighed for at kontrollere statsadministrationen og ministrenes ansvar over for det, der sker i samme administration.

Det er helt klart, at der er sket fejl i denne dagpengesag, store fejl, grove fejl, ingen tvivl om det. Ingen kan derfor have interesse i, at sagen ikke gennemarbejdes grundigt.

Jeg skal ikke her gå i detaljer med hele sagens forløb; dels vil det være umuligt på så kort tid, dels bør sagen vel følges op i et folketingsudvalg. Jeg skal derfor nøjes med at nævne tre principielle aspekter.

De spørgsmål, der med rette kan og bør rejses, er for det første: hvordan skal ministre tage ansvar for beslutninger på deres fagområde, de dårligt kender til? For det andet: i hvor høj grad kan medlemmer af folketinget sikre sig, at de får svar på spørgsmål i udvalg og i spørgetiden, og at de får svar, der er dækkende? For det tredje: hvordan kan rigsrevisionen effektivisere sit arbejde, således at sager ikke trækkes ud på trods af påtale?

Den virkelige taber i denne sag er administrationen. Når man gennemgår sagens forløb og de enkeltsager, der har været behandlet, viser det et tungt og uigennemtsigtigt apparat. CD er ikke det parti, der til daglig falder over den offentlige administration, men denne sags længde med alle de indbyggede krinkelkroge viser, at der må kunne effektiviseres, at systemet må kunne gøres mere gennemtsigtigt, at alle disse vanskelige og forsinkende høringsprocedurer må kunne gennemføres på en anden måde, og det er noget af det, denne sag bør føre til.

Sagen må også få betydning for budgetstyringen andre steder hos det offentlige. Måske kan den udvidelse af budgetvejledningen, som justitsministeren nævner, være et skridt på vejen. Men også en inddragelse af topjurister i vurderingen af ordninger og beslutnin-

[Duetoft]

ger kan måske øges. Det kan ikke være rigtigt, at der hos offentlige myndigheder er stor tvivl om, f.eks. hvilket retligt indhold der ligger i bevillingslove. Det er ting, der må gøres bedre. Men tilbage til det principielle spørgsmål.

Af redegørelsen fremgår det klart, at ministre ikke altid har fået de oplysninger, der sætter dem i stand til at træffe afgørelser. En minister har ansvaret for hele sit embedsområde, men det må så også kræves, at tingene forelægges ministeren på en rimelig måde. Når den nuværende arbejdsminister f.eks. i september 1982 fik et notat om dagpengesagen, hvori det ikke nævnes i omtalen af arbejdsgruppeforslaget fra 1976, at rigsrevisionen tager afstand fra nyordningen, så er det at sætte ministeren i en helt uacceptabel situation. Ved sagens start i 1970 forelagde man ligeledes ikke den daværende minister, at man ændrede praksis med hensyn til forskudsudbetalingerne, altså i virkeligheden startskuddet til hele miseren.

Der kunne nævnes andre eksempler fra sagens forløb. Det må give anledning til meget vigtige principielle overvejelser. Sådanne manglende informationer er faretruende for hele vores system, men de har måske noget at gøre med den opsplitning af den offentlige administration, der sker i disse år, og det må vi så se på.

Det næste principielle spørgsmål er naturligvis helt fundamentalt. Får folketingsmedlemmer gode og dækkende svar på de spørgsmål, de stiller? Der kan naturligvis være spørgsmål fra meget spørgelystne partier, der umuliggør saglige svar – som man spørger, får man svar – men det er katastrofalt, at man i redegørelsen kan fastslå, at det er tvivlsomt, om de mange spørgsmål, der er blevet stillet af folketingsmedlemmer og af diverse udvalg, har givet et dækkende billede af de faktiske forhold. Der skulle jo nødvendigvis opstå en tillidskløft mellem folketing, administration og ministre.

Det er efter vor opfattelse ingen undskyldning, at svar på folketingsspørgsmål skal være relativt kortfattede. Man må så i svaret angive, at der er væsentlige emner, man ikke kan behandle i svaret, således at det pågældende udvalg eller medlem om fornødent kan vende tilbage med yderligere spørgsmål. Det er noget, jeg håber de nuværende ministre overvejer.

Det tredje principielle spørgsmål er rigsrevisionens rolle. Der rejses kritik af dens virksomhed, og det skal jeg ikke gå nærmere ind på i denne sammenhæng, men det må være betænkeligt, at man så mange gange og så åbent og så klart kan rejse kritik af bestående forhold, uden at det har nogen virkning. Sidst i 1970'erne har rigsrevisionen jo med jævne mellemrum rejst kritik over for ministerium og direktorater, stort set uden at der er sket noget som helst, og det kan ikke være acceptabelt. Naturligvis glæder vi os så i CD over, at sagen endelig er blevet behandlet, over, at den nuværende regering har vist vilje til at ordne den, og over, at ministeren bebuder nye initiativer.

Til slut vil jeg bemærke, at hvis folketinget f.eks. beslutter at viderebehandle denne sag i et udvalg, er det vigtigt for os at understrege, at vægten må lægges på det fremadrettede. Hvordan forhindrer vi, at tilsvarende grove fejl gentager sig? Vi har ikke denne holdning, fordi vi ønsker at feje noget ind under tæppet, som det så smukt hedder. Men vi finder det uværdigt og lidet frugtbart, om denne sag skulle ende i en tåbelig diskussion, hvor nogle partier søgte at klynge ministre eller tidligere ministre op, blot fordi de tilhørte andre partier, at det altså i befolkningen får den udlægning, at man driver en fornøjelig politisk klapjagt på sine modstandere. Det er sagen for vigtig til. Det må ikke ende i politisk pindehuggeri.

Man må heller ikke få indtryk af, at det er en jagt på A-kasserne eller fagbevægelsen, at de har tiltusket sig penge og fordele, som de ikke havde ret til. De skal ikke lægges for had i en sag, der handler om administrationens og de folkevalgtes beslutninger eller rettere sagt mangel på samme.

Endelig må det være klart, at udvalget må være forsigtigt med en ansvarsplacering, der rammer embedsmænd, men fritager ministre. Administrationen skal ikke være prugeknabe i denne sag.

Der er som sagt sket fejl, der er sket store fejl, det skal indrømmes og fastslås. Vi skal også markere, at vi ikke kan acceptere gentagelser.

Men sagen kan også få betydning i andre ministerier, på andre områder, så principiel er den. Derfor må målet være at foreslå de generelle ændringer, der kan løse denne type af problemer for fremtiden. Det er det arbej-

[Duetoft]

de, vi gerne vil lægge vægt på. Vi kan have den holdning med fuld ret, for da vi ikke har nogen ministre i klemme, er der ingen, der kan mistænke os for at hygge vores egne kartofler. Vi ønsker blot en saglig behandling, der sikrer os mod gentagelser.

Jens Otto Madsen (VS):

Dagpengeundersøgelsen er noget af en gyser. Den er en historie om, hvordan flere offentlige instanser svigter på én gang. Det burde være umuligt, men er ikke desto mindre sandt.

Rigsrevisionen var den første til at påpege en række tvivlsomme forhold, men fra den første påpegning af det manglende lovgrundlag i arbejdsgrupperapporten i 1976 til beretningen i 1980 ligger der fire års reel passivitet, hvor rigsrevisionen blot har affundet sig med henholdende svar og trækken i langdrag fra arbejdsdirektoratet. Da så rigsrevisionen endelig gjorde statsrevisorerne opmærksom på problemstillingen, nævnte den ikke af egen drift, at dens repræsentanter i arbejdsgruppen i 1976 havde rejst tvivl om lovgrundlaget for forskudsudbetalingen.

Arbejdsdirektoratet har afgivet disse henholdende svar, og selv efter at kritikken var løftet op på et højere plan i 1980, udviste arbejdsdirektoratet en kritisabel langsomhed helt indtil efteråret 1982. Denne langsomhed havde da varet i seks år. Det giver så meget desto mere anledning til kritik, som selv samme arbejdsdirektorat i 1969 havde ment, at der ikke var lovgrundlag for forskudsudbetalinger.

Før jeg siger noget om arbejdsdirektoratets rolle eller mangel på samme, vil jeg lige indskyde, at som loven er formuleret, er vi i VS enige med landsdømmer Niels Larsen og arbejdsministeren om, at der ikke er hjemmel til forskudsudbetalinger. Selv i de tilfælde, hvor arbejdsløsheds-kassen ikke har midler til et helt års udlæg, er der kun hjemmel til at yde forskudsrefusioner, og det er noget helt andet. Men det er centralt at konstatere, at forskudsudbetalinger de facto har været nødvendige helt siden begyndelsen af 1970'erne, da arbejdsløsheden tog til. Der ville næppe på noget tidspunkt have været nogen som helst problemer i at få folketingets tilslutning til at skabe det fornødne lovgrundlag.

Der kan med rette rejses tvivl om, hvor meget arbejdsministeriet har kendt til problemstillingen, i hvert fald før 1980, men uanset dette kan der ikke rejses tvivl om, at det manglende lovgrundlag er og bliver arbejdsministeriets ansvar. Måske fra 1976, men i hvert fald fra 1980 må det have stået krystalklart i arbejdsministeriet, at der burde skabes klarhed i lovgrundlaget for forskudsudbetalinger. Ministeriet havde ikke overblik over, om spørgsmålet blev diskuteret i Kaj Nielsen-udvalget eller Trierudvalget, og af den grund blev det slet ikke diskuteret. Ministeriet foretog sig præcis ingenting fra februar 1980 til efteråret 1982 bortset fra nogle enkelte møder og nogle enkelte skrivelser.

Der er alt i alt to centrale problemer i sagen. For det første burde lovgrundlaget være sikret, og for det andet burde forrentningen være sikret, eller sagt mere korrekt: statens rentetab burde være minimeret.

Om der er grundlag for disciplinærsager i arbejdsdirektoratet eller i arbejdsministeriet, skal jeg ikke tage stilling til, og det vedrører heller ikke fremskridtspartiets beslutningsforslag. Men hovedansvaret falder klart på arbejdsministeriet, selv om rigsrevisionens indsats sandelig heller ikke er noget at råbe hurra for. Hr. Lenger vil senere i debatten redegøre for VS' holdning til spørgsmålet om rigsretssag.

Vi hilser da arbejdsministerens tilsagn om omgående at få lovgrundlaget bragt i orden velkommen. Nu er der også smølet i 14 år, men egentlig synes jeg da, at det er bemærkelsesværdigt, at arbejdsministeren har skullet bruge to år til at få det lille hjørne af den store, komplicerede sag bragt i orden. Men bedre sent end aldrig.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at denne sag let kan komme til at stå i folks bevidsthed som dagpengeskandalen, hvis indhold fortøner sig noget i tågen. Derfor kan den meget let medvirke til at legitimere et regeringsindgreb over for A-kasserne. Det er venstres langsigtede mål, og det er også de radikales langsigtede mål. Derfor vil vi præcisere, at denne sag tværtimod taler for, at staten lader A-kasserne blive, hvor de er. Af alle involverede parter er A-kasserne alene om ikke at have svigtet, mens statsmagten på alle niveauer har præsteret smøl og sjusk. Er der derfor nogen lære at drage af sagen, så skal det være, at der ikke skal fjernes mere fra

[Jens Otto Madsen]

fagforeningerne. Tværtimod kan man godt lægge mere ud til fagforeningerne, f.eks. arbejdsanvisningen.

For en ordens skyld skal jeg tilføje, at VS ikke kan støtte det af hr. Maisted fremsatte dagsordensforslag med dets reaktionære og dilettantiske indhold, hvoraf det bl.a. fremgår, at det ærede folketingsmedlem tror, at en motiveret dagsorden kan ændre en lovs indhold. Jeg tænker på forældelsesfristerne.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at takke arbejdsministeren og justitsministeren for de to redegørelser, vi har fået i dag.

Om arbejdsministerens redegørelse vil jeg sige, at den er klart fremadrettet, viser ikke passivitet, men aktivitet for virkelig at få systemet til at fungere, og det synes jeg er noget, jeg gerne vil komplimentere den for. Jeg mener, det er væsentligt, at vi nu lærer af fortiden for virkelig at indrette fremtiden konstruktivt, indrette systemerne i fremtiden bedre, end de har været i de foregående år, i perioden fra 1970 og fremefter. For mig er det afgørende, at vi gennem den grundige undersøgelse, vi har fået fra landsdommer Niels Larsen, lærer af begåede fejl og ikke alene, når det gælder arbejdsministeriet. Der er måske også andre ministerier, hvor der trænges til opstramninger, klarere kompetencefordeling, så man ikke i andre ministerier oplever det, vi har oplevet i arbejdsministeriet.

Jeg er enig i, at der – som det er blevet påpeget bl.a. af hr. Hagen Hagensen og hr. Bjørn Elmquist, og som det også fremgår af justitsministerens notat af 26. oktober – er begået mange og grove fejl i både arbejdsdirektoratet, arbejdsministeriet og rigsrevisionen. Jeg skal ikke gentage det, der dér er påpeget. Det er én gang sagt, og jeg er helt enig i det.

Men jeg vil trække nogle konkrete eksempler frem. Som det også er påpeget her, er problemet dels den manglende hjemmel, dels at staten har lidt store tab på grund af en uansvarlig administration. Mens jeg har arbejdet med landsdommer Niels Larsens redegørelse, har jeg flere gange spurgt mig selv: hvordan kunne dette gå til? Hvordan kunne det f.eks. gå til, at man begyndte at foretage forskudsvis dagpengeudbetaling uden lov-

hjemmel? Jeg er overbevist om, at der ikke er nogen minister, som vil acceptere udbetaling uden lovhjemmel. Hvordan har det så alligevel kunnet finde sted? Hvordan kan arbejdsdirektoratet begynde en praksis uden at orientere arbejdsministeriet? Dermed kommer jeg til at stille spørgsmål om hele forholdet mellem direktorat og ministerium. Det, at vi har flere direktorater, medfører det en ansvarsforflygtigelse, medfører det, at papirer vandrer fra det ene sted til det andet, så man måske det ene sted ikke er klar over, hvad der sker det andet sted? Her er ting, som jeg mener med henblik på fremtiden må undersøges nøjere.

Med hensyn til hjemmelen: man var startet i 1970 uden hjemmel til at foretage udbetaling, så bliver spørgsmålet rejst i 1977, rejst såvel i arbejdsdirektoratet som i arbejdsministeriet, men sagerne udgår af erindringen og genoptages ikke senere. Igen spørgsmålet: hvordan udgår sådan nogle sager af erindringen? Det er nogle af de spørgsmål, som jeg mener man må stille, når man har gået Niels Larsens rapport igennem.

Det andet, jeg vil trække frem, vedrører statens rentetab. Pengene har for størstedelen været anbragt i Arbejdernes Landsbank. Hvorfor er pengene ikke blevet anbragt i forskellige banker? Vi har Jyske Bank-sagen fra 1980. Her har det virkelig overrasket mig, at det skulle være normal praksis, at et tilbud fra Jyske Bank om at overtage administrationen af dagpengemilliarderne end ikke blev journaliseret i arbejdsdirektoratet. Hvorfor skete det ikke? Hvorfor denne passivitet?

Det tredje, jeg vil nævne, er de, skal vi kalde dem manglende klare svar til en række folketingsmedlemmer. Jeg står her med bind 4 af Niels Larsens redegørelse, hvor man behandler forskellige spørgsmåls besvarelse, og her citerer jeg fra side 992, hvor der står:

»... svaret bør efter 2. kontors opfattelse suppleres med en kort bemærkning om statens rentetab og en bemærkning om, at regeringen ikke finder, at der er grundlag for at foretage yderligere undersøgelser i sagen, ...«

Jeg citerer lidt fra næste side, side 993, hvor der står:

»... 2. kontor skal foreslå, at der ikke sendes yderligere materiale, medmindre hr. Bernhard Baunsgaard anmoder herom.«

[Kofod-Svendsen]

Her spørger man sig, om det er, som om man vil give hr. Bernhard Baunsgaard så lidt materiale som muligt. Man står med en usikker fornemmelse, når man ser, hvad der er passeret. Det er det tredje, som jeg vil konkludere lidt om, og som jeg vil kalde et parlamentsværn. Hvordan sikrer vi os i fremtiden, at folketingets medlemmer virkelig får alle de informationer, som de beder om, og at man ikke prøver på at give folketingets medlemmer så få informationer som muligt. Man kan ikke lade være med at stille sig det spørgsmål, når man har læst denne redegørelse. Hvordan sikrer man sig, at ministrene virkelig får en alsidig belysning af sagen? Alle disse spørgsmål vil jeg gerne virkelig blive gennemarbejdet i et udvalg. Jeg mener ikke, vi på nogen måde kan afslutte denne sag med debatten i dag. Her er brug for et virkelig grundigt og seriøst udvalgsarbejde, hvor man må vurdere og også give en indstilling til folketinget om, hvorledes en eventuel ansvarsplacering vil kunne gennemføres.

Dohrmann (FP):

Indledningsvis vil jeg gerne takke de journalister og dagblade, uden hvis indsats denne skandalesag aldrig nogen sinde var kommet frem i offentligheden. Jeg må også lige tilføje en tak til hr. Svend Heiselberg fra partiet venstre, som virkelig også har lagt sig i selen for at få denne sag gravet frem. Det forbavser mig sådan set, at hr. Svend Heiselberg ikke er ordfører i dag for partiet venstre, men i hvert fald har hr. Svend Heiselberg gjort sit til, at det, de forskellige partier har forsøgt, nemlig at skjule hele sagen, ikke er lykkedes, således at vi i dag får en debat, som i allerhøjeste grad er i offentlighedens søgelys.

Det forholder sig nemlig sådan, at på tværs af partiskel har skiftende arbejdsministre udvist en sådan ligegyldighed, et sådant sløseri eller noget, der er endnu værre, at det faktisk må betegnes som noget af det groveste, der er sket, og som vel nok har medvirket til, at resultatet af den undersøgelse, der blev foretaget for kort tid siden, om folks retsopfattelse, viste, at tilliden efterhånden er ved at være meget stærkt svindende. Alle kan begå fejl, også ministre. Der er heller ingen, der gør nogen historie ud af, at ministre eller andre forsøger at rette fejlene. Det er ikke

sket i dette tilfælde, tværtimod. Den sag har været i søgelyset i 10 år, og hvad er der sket? Skiftende arbejdsministre uanset partifarve har syltet sagen, har fejlet skidtet ind under gulvtæppet og har ladet det hele passere.

Forholdene omkring dagpengeskandalen er på trods af de spegede forhold, der har eksisteret i de mange år, jeg lige har nævnt, aldrig blevet kulegravet. Ingen af de ministre, der har siddet, har forsøgt at afsløre de virkelige forhold. Alt er blevet skjult, alt er fortsat, som det var startet, og dermed er vi selvfølgelig fremme ved det, som bliver næste punkt på dagsordenen i folketinget, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt der skal rejses en rigsretssag.

De ministre, der har siddet, har rejst rundt i landet og brystet sig af deres pæne titel. Samtidig med at de har rejst rundt og optrådt som pæne mennesker, er de midler, de havde ansvar for, forsvundet ud i den blå luft. Det er uansvarligt, det er uanstændigt. Nu forsøger et flertal her i folketinget tilsyneladende at grave de skandaler, der er sket, endnu længere ned i jorden.

Man taler om, at et folketingsudvalg skal undersøge sagen. Alle, der kender det mindste til forholdene i folketinget, ved, hvordan et sådant folketingsudvalg sidder og diskuterer. At trække vidner ind og rigtig bore i problemerne er man mere eller mindre afskåret fra. Derfor er det selvfølgelig blot et yderligere forsøg på at dække over de ministre, der kommer fra fire forskellige partier. Her har vi igen et glimrende eksempel på, hvordan man udadtil forsøger at trække nogle meningsforskelle op – nogle i opposition og andre i regeringsposition. Men den dag, hvor man skal til at tale om tingene som nu, og hvor det virkelig kan komme til at koste noget prestige – sådan føler man det i hvert fald – bliver man så rørende enige, og det hele bliver gravet dybt, dybt ned i jorden. Det er at betegne som uanstændigt.

Nu hørte jeg hr. Ole Espersens ordførertale, og den var også meget pæn. Udenfor er der da mange, der får opfattelsen af, at nu vil selv socialdemokratiet være med til at få rodet op i disse ting, men så ser man en pressemeddelelse fra den 30. oktober udsendt af SNT, Socialdemokratiets Nyheds Tjeneste, hvor hr. Heinesen udtaler, at nu er de faktiske forhold i dagpengesagen efter landsdommer Niels Larsens 2.000 sider lange redegø-

[Dohrmann]

relse fuldt ud klarlagt, og at der ikke bør kastes mere snavs i denne sag. Hvad er det dog for noget? Mener hr. Ole Espersen og socialdemokratiet virkelig, at når denne forespørgsel er rejst og der kommer et beslutningsforslag, som vi skal behandle efterfølgende, er det hele klaret med en gang sniksnak her i folketings salen? Er det virkelig meningen, er det holdningen? Det er da ærligt, hvis hr. Heinesens pressemeddelelse skal opfattes således, men der er jo intet, der er blevet afklaret. Det at være minister og hæve sin gode løn og bære de gyldne kæder indebærer selvfølgelig også, at man har et ansvar. Hvor er ansvaret, også hos de forskellige partier i folketinget, når man dækker over de ting? Hvis folketinget vælger den fremgangsmåde, der her er lagt op til, er det faktisk meget værre end det, ministrene har gjort.

Er der noget, der kan retfærdiggøre, at man ikke blot udbetaler pengene langt tidligere, end man har lovhjæmmel til, men at der tilmed opnås en forrentning, som ligger langt, langt under markedsrenten? Hvis nogle mener, at de kan forsvare det, hvordan kan man så forsvare, når der f.eks. kommer et tilbud fra Jyske Bank, som tilbyder en langt, langt højere rente, og som vil være ensbetydende med højere indtægt for statskassen, at man ignorerer et sådant tilbud, stopper papirerne af vejen – ind i mapperne med det! – og glemmer sagen. Jeg føler mig helt overbevist om, at det, der foregår og er foregået i arbejdsministeriet gennem mange, mange år, er foregået helt bevidst. Den anklage vil jeg godt rette mod de seks ministre. Enten er det sket bevidst, eller også har de snorksovet. Hvis de har snorksovet, ved jeg ikke, hvad rigsretten i givet fald vil dømme dem for, men hvis det er helt bevidst, at man har forsøgt at favorisere visse A-kasser og visse banker, har vi en helt, helt anden sag. Derfor kan folketinget anstændigvis ikke blot feje dette skidt ind under gulvtæppet og lade det hele fortsætte, som om intet er sket. Det er da selvfølgelig glædeligt, at der sker nogle ændringer nu, men hvorfor er det ikke sket for længe, længe siden? I over 10 år har arbejdsministeriet og dets måde at forvalte midlerne på været i offentlighedens søgelys. I det samme antal år har de skiftende arbejdsministre snorksovet og ikke levet op til de tillidsposter, der var tildelt dem. Hvis folketinget blot accepterer dette, er den forbrydel-

se faktisk langt, langt værre end den, de forhenværende ministre har begået.

Derfor skal vi selvfølgelig under næste punkt på dagsordenen give vores positive tilslutning til, at disse ministre får deres forhold undersøgt, og det skal undersøges af en rigsret og ikke af et eller andet tilfældigt folketingsudvalg, hvor partifæller kan vaske partifæller rene. Det er simpelt hen uanstændigt.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Hr. Dohrmanns hyklery kender ingen grænser. Sagen er, at jeg stillede en forespørgsel den 24. oktober, hvorefter fremskridtspartiet sagde: hov, det er vist en god sag, og 8 dage efter kommer de så med et beslutningsforslag. De havde haft muligheden i 1980, da deres egen statsrevisor havde kendskab til disse ting, for at fremsætte et beslutningsforslag, som de nu gør. Det beslutningsforslag, som skal behandles senere, er også i strid med forældelsesparagrafferne. Det ved fremskridtsfolkene udmærket, men de blev altså pludselig sat ud på et sidespor, og så sagde de til sig selv: denne her går ikke. Vi må prøve på at overhale de frie demokrater højre om, og så slog de plat på sagen.

Det væsentlige for mig er nu at imødekomme den kritik af mit dagsordensforslag, der blev fremført. Derfor vil jeg gerne have lov til at rette det sidste afsnit, så det kommer til at lyde:

»Regeringen pålægges at sørge for, at alle forældelsesfrister i forbindelse med eventuelle rigsretssager og tjenestemandssager på grund af overtrædelser af arbejdsløshedsloven ophæves samtidig med udvalgets nedsættelse.«

Formanden:

Da der ikke kan stilles ændringsforslag til fremsatte forslag om motiveret dagsorden, må jeg opfatte det sådan, at det første dagsordensforslag er taget tilbage, og at der nu stilles et nyt forslag om motiveret dagsorden. Jeg forstår på hr. Maisted, at det skal opfattes sådan, og derfor skal jeg meddele, at det af hr. Maisted tidligere stillede forslag om motiveret dagsorden er taget tilbage, og der er nu stillet følgende:

[Formanden]

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget nedsætter et udvalg, der skal klarlægge, om der er grundlag for en rigsretssag mod de ansvarlige arbejdsministre i forbindelse med statens forskudsvisse udbetalinger til arbejdsløhedskasserne til dækning af arbejdsløhedsdagpenge, og udvalget skal undersøge muligheden for at oprette en arbejdsløhedskasse i statslig regie for alle arbejdstagere, såvel selvstændige som lønmodtagere.

Udvalget skal ligeledes fremkomme med forslag, der umuliggør tab for staten i forbindelse med administrationen af arbejdsløhedsloven.

Regeringen pålægges at sørge for, at alle forældelsesfrister i forbindelse med eventuelle rigsretssager og tjenestemandssager på grund af overtrædelser af arbejdsløhedsloven ophæves samtidig med udvalgets nedsættelse.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg skal lade det nye forslag om motiveret dagsorden indgå i de videre forhandlinger.

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.03

Mødet genoptaget kl. 13.15

Forhandlingen genoptoges.

Lenger (VS):

Hr. Dohrmann indledte sit indlæg med at takke nær og fjern. Jeg vil gerne indlede med at sige, at jeg ikke synes, vi i denne sag har ret meget at takke fremskridtspartiet for, når vi ser, hvilken måde fremskridtspartiet har kørt denne sag på. Helt principielt synes vi ikke om, at man holder bunkebryllup og beslutter tiltale mod 6 personer på én gang i ét og samme beslutningsforslag. Det er en form for pøbeljustits, som VS også i andre sammenhænge har kritiseret. Hertil kommer, at 4 af de 6 arbejdsministre, som fremskridtspartiet har kig på, på forhånd er ude af billedet, fordi en eventuel tiltale er forældet.

I bemærkningerne til det beslutningsforslag, der følger på dagsordenen, taler fremskridtspartiet om, at Niels Larsens undersø-

gelser har afsløret, at 6 arbejdsministre har været medvidende, som det hedder, eller stilltiende har accepteret. Det er ganske enkelt ikke sandt. Undersøgelsen har vist, at en tidligere og en nuværende arbejdsminister har været medvidende, og den nuværende minister har i det mindste taget initiativ til at minimere det offentlige tab.

Der står også i bemærkningerne til fremskridtspartiets beslutningsforslag om de svar, der er afgivet til Niels Larsen, at de er, som det hedder, »så undvigende og uklare, at det må tages som en bekræftelse af, at noget søges skjult«.

Fremskridtspartiet er med andre ord langt inde i domfældelsen – og hvilken domfældelse? Et uklart svar, der bruges som bevis. Sådanne domme man ikke folk, i hvert fald ikke hvis man skal overholde en grundlæggende retssikkerhed. Når fremskridtspartiet derefter slutter med at sige, at rigsretten skal afklare de spegede forhold, så er vi stået af. Det skal rigsretten aldeles ikke. Rigsretten skal påkende de sager, som folketetinget rejser, og ikke andet. Det er en meget alvorlig sag at rejse en rigsretsanklage, ikke mindst for dem, der anklages. Det er en mulighed, som man ikke må lege med, fordi den er så politisk ømfindelig; og som partimønsteret er her i landet, vil rigsretssager oftest være rettet mod politiske modstandere. Fremskridtspartiet har udformet sit forslag sådan, at det mere ligner et forsøg på at slå politisk plat af en sag, der er så alvorlig, at den burde have krav på mere seriøsitet, end det er et forsøg på at behandle sagen på en måde, der er i overensstemmelse med grundlæggende retsgarantier.

Vi har ikke tænkt os at ride med på en hetz, hvor rigsretsanklagen bliver brugt som politisk våben. Vi har heller ikke tænkt os for alt i verden at redde – for at sige det rent ud – en tidligere arbejdsminister, selv om han er fra et parti, der ligger os politisk nærmere end den nuværende arbejdsminister.

Den forfatningspolitiske udvikling i dette århundrede har efterhånden ført til, at det er ministres ansvar som forvaltningschefer og deres forhold til folketetinget, der er det centrale, mens deres virksomhed i statsrådet er trængt noget i baggrunden. Det er også det princip, der ligger bag ministeransvarlighedsloven. I den forbindelse vil jeg specielt fremhæve, at i udvalgsbetænkningen fra 1964 blev det stærkt understreget, at ministrenes

[Lenger]

ansvarlighed ikke var betinget af, om forholdet var forsættligt eller uagtsomt.

Jeg vil også gerne fremhæve, at ministeransvarlighedslovens § 6 er en reel udvidelse i forhold til straffelovens § 157. Det er noget, som indgår med vægt; men samtidig forudsætter anvendelsen af hele rigsretsinstitutionen, at der må være tale om en sag af en vis betydning. Efter vores opfattelse havde andre rigsretssager været mere berettigede end denne, men som hovedregel har ministrene jo et folketingsflertals opbakning.

Vi vil med andre ord have et klarere beslutningsgrundlag, før vi tager endelig stilling til, om der skal anlægges en eller flere rigsretssager. Vi vil have undersøgt, hvilken betydning det har, at de enkelte arbejdsministre blot er kommet ind i en række af andre arbejdsministre og blot har fortsat den forvaltning, der var indgroet. Vi vil have undersøgt, hvilket ansvar folketetinget eller finansudvalget eller en daværende finansminister havde for, at der blev optaget en konto for renteindtægter af uhjemlede udbetalinger på finansloven. Selv om det i forhold til den situation også er noget, der er forældet, må det være en klart formildende omstændighed for den eller de arbejdsministre, der kan tiltales på nuværende tidspunkt, og det vil vi have undersøgt betydningen af. Vi vil naturligvis kun være med til at rejse en rigsretstiltale, hvis der er grund til at forvente, at tiltalen fører til dom, og vi vil ikke deltage i fremskridtspartiets pøbeljustits.

Det, vi foretrækker, er en parlamentarisk kommission, som også fru Ebba Strange var inde på, hvor man bl.a. under vidneansvar kan forsøge at klarlægge de enkelte aktørers rolle og ansvar. Vi vil ikke være med til at feje denne sag ind under gultæppet, men vi vil heller ikke være med til at rejse tilfældige anklager på et løst grundlag.

Hagen Hagensen (KF):

Den debat, vi har haft her i dag, har vist, at der er grund til i denne efter min opfattelse meget alvorlige sag at foretage noget og gøre det snarest.

Jeg nævnte i mit første indlæg, at det efter min mening var nødvendigt, at man fik en hurtig afklaring og en afgørelse af sagen, og at det derfor var rimeligt, at der fandt et udvalgsarbejde sted. Det er senere af en anden

ordfører blevet nævnt, at det måtte være udvalget for forretningsordenen, der tog sig af denne sag. Jeg kan slutte mig til dette.

Dernæst vil jeg gerne sige, at den dagsorden, der er foreslået af hr. Maisted, kan vi ikke stemme for. Jeg skal ikke gå så meget ind i den materielle del af den – bortset fra et enkelt punkt, og det er uanset, om det er første eller anden udgave. Det drejer sig om det afsnit, hvor man taler om at skulle suspendere forældelsesfrister. Det lader sig simpelt hen ikke gøre. Det ville være i strid med grundlæggende retsprincipper, om vi ville give skærpene bestemmelser tilbagevirkende kraft. Det er da i hvert fald givet, at dette høje ting ikke i en sag som denne skal begå en ny fejl. Allerede af den grund er det ikke muligt for os at stemme for den af hr. Maisted foreslåede dagsorden – uanset indholdet af den i øvrigt.

Dernæst vil jeg gerne sige, at det er givet, at der skal en klaring på tingene. Da vi ønsker, at det skal være så bredt som muligt, fordi tinget også igennem den debat, der har været, har vist, hvor megen vægt det lægger på, at man får tingene klaret og får bedømt, om ansvarsplacering kan gennemføres, skal jeg med henblik på at få så bred tilslutning til dette som muligt begære tingets møde udsat et kort stykke tid, for at der kan blive udarbejdet en dagsordenstekst.

Formanden:

Jeg skal i overensstemmelse med vores tradition efterkomme denne anmodning, og jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet.

Mødet udsat kl. 13.23

Mødet genoptaget kl. 13.45

Forhandlingen genoptoges.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil godt på de fire regeringspartiers vegne fremsætte et dagsordensforslag, og det lyder som følger:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketetinget henviser til de af arbejdsministeren og justitsministeren afgivne rede-

[Bjørn Elmquist]

gørelser, herunder de deri påpegede mange og alvorlige fejl, der er begået under dagpengesagens »forløb«, vil folketinget lade udvalget for forretningsordenen vurdere og indstille, hvordan ansvarsplacering vil kunne gennemføres.

Udvalget skal samtidig overveje, hvorledes sådanne fejl kan undgås i fremtiden.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Ole Espersen (S):

Det fremgik af mit tidligere indlæg, at vi i min gruppe synes, at det er helt rimeligt, at folketinget nu behandler denne sag videre, og det vil efter vores opfattelse meget naturligt kunne ske i udvalget for forretningsordenen. Vi finder, at den redegørelse, der er kommet, er så omfattende og grundig, at den bør til behandling i et af folketingets udvalg af hensyn bl.a. til de passager i rapporten, der vedrører forholdet til folketinget.

Vi er også enige i, at udvalget for forretningsordenen vil kunne diskutere og komme med indstilling om, hvorvidt ansvarsplacering vil kunne finde sted. Men vi går ud fra – og det er et spørgsmål, jeg vil stille til ordføreren for venstre, der stillede forslaget om motiveret dagsorden – at der ikke i en vedtagelse af denne dagsorden fra folketingets side over for nogen tidligere ministre – hverken nuværende eller tidligere – ligger nogen form for forhåndsbedømmelse af personligt ansvar, hverken hos ministre eller hos tjenestemænd. Vi går også ud fra, at det er en selvfølge, at udvalget som sådant naturligvis ikke kan komme med nogen domfældelse, men kan indstille, hvordan en ansvarsplacering ville kunne finde sted. Vi lægger vægt på, at folketinget og udvalget følger disse normale spilleregler. Jeg vil meget gerne have bekræftet hos ordføreren, at det forholder sig således, som vi må gå ud fra. Hvis det forholder sig således, vil vi kunne stemme for dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Allerede i min første omgang var jeg inde på, at vi ikke mener, vi skal skyde fra hoften. Jeg brugte den populære vending, der skulle betegne vores holdning, og jeg sagde endvidere i slutningen af mit indlæg, at det er meningen, at hvis det kommer til udvalget for forretningsordenen, står udvalget frit ved udformningen af sin indstilling. Jeg kan altså på hr. Ole Espersens spørgsmål svare bekræftende, at der ikke ved fremsættelsen af dette dagsordensforslag er taget stilling for eller imod eventuelt ansvar eller eventuel skyld hos den ene eller den anden person.

Formanden:

Da der har været et par afbrydelser, skal jeg lige gøre opmærksom på, at vi er i gang med anden runde. Jeg giver ordet til fru Ebba Strange.

Ebba Strange (SF):

I mit første indlæg gjorde jeg tinget opmærksomt på, at vi i socialistisk folkeparti var nået til den konklusion under vore hidtidige drøftelser, at vi syntes, at sagen egnede sig til behandling i en parlamentarisk kommission, fordi vi mente, der var megen politik i sagen. Det er gået op for mig under behandlingen af sagen, at det kan der ikke skabes flertal for. Derfor vil jeg nu meddele, at vi, efter at hr. Bjørn Elmquist har svaret hr. Ole Espersen, vil støtte det af hr. Bjørn Elmquist fremsatte forslag om motiveret dagsorden. Det gør vi, fordi vi derefter regner med, at vi under udvalgsbehandlingen i udvalget for forretningsordenen vil kunne få lejlighed til at fremføre og begrunde vores synspunkter om, hvorfor vi har foreslået en parlamentarisk kommission, og så forsøge at få et flertal for den. Det er vigtigt for socialistisk folkeparti, at ingen er dømt på forhånd, men at der vil blive lejlighed til i udvalget og senere i folketingssalen at tage stilling til de ting, der måtte komme frem, og tage stilling til, hvordan en ansvarsplacering vil kunne gennemføres. Vi er også tilfredse med, at der i forslaget om motiveret dagsorden står noget om, at man skal overveje, hvordan fejl kan undgås i fremtiden. På denne baggrund kan jeg tilsige SFs støtte til det stillede forslag om motiveret dagsorden.

Dohrmann (FP):

[Dohrmann]

Såvel i offentligheden som her i salen i dag er udtrykket »feje skidtet ind under gulvtæppet« blevet brugt flere gange. Jeg kan godt sige, at det absolut er min opfattelse, at alle de, der stemmer for den sidst fremsatte dagsorden, er med til at feje skidtet ind under gulvtæppet. Det skal der ikke herske nogen som helst tvivl om. Det er nemlig noget forfærdeligt vrøvl, hr. Lenger kom med for et øjeblik siden, hvor han talte om pøbeljustits. Hvad er det da for en anbefaling at give rigsretten? Det må da være særdeles utilfredsstillende, også for de seks ministre, der er tale om, at man blot skubber det ind i udvalget for forretningsordnen, hvor partikolleger, et stort flertal oven i købet, sandsynligvis vil finde frem til enten det ene eller det andet. For det første vil der nu gå temmelig lang tid, og for det andet vil man finde frem til et eller andet blødt og vejt, som hverken siger det ene eller det andet. Det er i allerhøjeste grad utilfredsstillende for de seks implicerede, der her er tale om. Det må så absolut også være i deres interesse, hvis det drejer sig om, at de ikke kan tiltales for noget, at de så får deres sag vurderet ved en rigsret. Vi har modtaget en redegørelse udarbejdet af landsdommer Niels Larsen. Jeg går ud fra, at alle ordførere, at alle, der udtaler sig i denne sag, i det mindste har forsøgt at læse denne redegørelse. Hvis de har gjort det, vil jeg godt stille spørgsmålet: mener man da virkelig, at den redegørelse, der foreligger her, ikke er anledning nok til, at forholdene bliver nærmere undersøgt, også uden at noget som helst folketingsudvalg begynder at sylte sagen og trække den i langdrag? For det er jo i virkeligheden det, der er tale om. Jeg sagde det i mit første indlæg, og jeg vil godt gentage det. Hvis et flertal i folketinget med denne dagsorden beslutter at sylte sagen, beslutter, at forhenværende ministre skal have en anden behandling i retssystemet end almindelige mennesker, er den handling langt mere afskyelig end det, de 6 ministre har begået.

Bernhard Baunsgaard (RV):

En beretning på 2.000 sider er naturligvis vanskelig at komme igennem. Man kan vel tilgive, at der er nogle, der ikke kan holde sammen på sagerne. Men når fremskridtspartiets ordfører, hr. Dohrmann, spørger, om folketinget virkelig mener, at redegørelsen

ikke giver anledning til, at man vil undersøge noget, er svaret klart: jo, det er netop det, den gør, men den giver ikke baggrund for, at folketinget på dette grundlag kan rejse en anklage, der kan føre til rigsretssag, og det er netop forskellen.

Der er foreslået en dagsorden. Den opfylder ikke fuldt ud de ønsker, vi har. Af de tidligere ordførere var fru Ebba Strange inde på spørgsmålet om en parlamentarisk kommission. Det er nok det, der kommer det hovedønske, vi har om et særligt udvalg til at vurdere hele situationen, nærmest. Jeg ville ønske, at det var det, vi skulle tage stilling til, men dagsordenen indeholder så meget, at vi kan stemme for den. Jeg vil gerne føje til, at forudsætningen for, at vi kan stemme for den, er – vist henviser man til arbejdsministerens og justitsministerens afgivne redegørelser – at man også kan inddrage andet materiale og stille spørgsmål uden for disse redegørelser. Jeg nævnte i mit første indlæg, at der var områder, som Niels Larsen ikke var kommet ind på. Jeg kan nævne forrentningen af de penge, der var flyttet fra konto 1 til konto 2 eller 3, og bankernes ansvar. Men under den forudsætning, at der ikke er lagt grænser for, hvad forretningsordensudvalget kan vurdere og foretage indstilling på grundlag af, vil vi stemme for dagsordenen.

Formanden:

Må jeg godt bede om noget mere ro i salen, ikke mindst til højre.

Duetoft (CD):

Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at tage ordet i anden omgang, men hr. Dohrmanns udtalelser kalder mig herop. Jeg kan forstå, at fremskridtspartiet åbenbart nu ønsker et hoved på et fad. Jeg kan forstå, at fremskridtspartiet nu ønsker den politiske klapjagt, som vi andre ikke ønsker. Det er altså det, der er tilfældet, og det har hr. Dohrmann klart afsløret.

Det, der er forskellen på rigsretssagen og det, vi er ved at beslutte, er, at det også er fremadrettet. Dette er ikke kun et spørgsmål om at jage rundt med nogle mennesker, som man synes skal kræves til ansvar. Det forslag, der er fremsat om motiveret dagsorden, indbefatter også, at man skal beskæftige sig med fremtiden. Det er jo noget mere vigtigt,

[Duetoft]

hr. Dohrmann, at beskæftige sig med fremtiden end at blive ved med at rode rundt i fortidens synder.

Kofod-Svendsen (KrF):

Det er også hr. Dohrmann, der får mig op på talerstolen. Jeg vil over for hr. Dohrmann gerne understrege to væsentlige principper for mit parti. For det første ønsker vi ikke at feje noget ind under gulvtæppet. For det andet ønsker vi heller ikke at fælde en dom her og nu. Derfor ønsker vi at understrege, som det siges i forslaget om motiveret dagsorden, at nu skal der foretages en undersøgelse. Vi har et udvalg, der nu på baggrund af redegørelser skal vurdere og indstille, hvordan en ansvarsplacering vil kunne gennemføres. Dette er ikke identisk med at feje ind under gulvtæppet, tværtimod: tingene tages virkelig alvorligt og seriøst i denne dagsorden.

Formanden:

Jeg tror, der var nogle, der ikke hørte, at jeg bad om mere ro i salen før.

Lenger (VS):

Jeg skal ikke gå ind i en polemik med hr. Dohrmann, men jeg vil godt præcisere, at udtrykket pøbeljustits, som jeg anvendte, ikke var om rigsretten, men var om hr. Dohrmann.

Vi havde egentlig foretrukket en anden udformning af det dagsordensforslag, som skulle vedtages, end den, som hr. Bjørn Elmquist har foreslået. Vi havde foretrukket, som også fru Ebba Strange var inde på i sit første indlæg, en egentlig parlamentarisk kommission, men vi vil godt stemme for det forslag, som hr. Bjørn Elmquist har stillet. Dog er der et enkelt spørgsmål, som vi vil have belyst, og jeg vil gerne bede hr. Bjørn Elmquist om at besvare et enkelt spørgsmål.

Jeg var i mit forrige indlæg inde på spørgsmålet om det, der fandt sted i 1977, hvor der pludselig blev oprettet en indtægtskonto på finansloven, en konto for indtægter, renteindtægter af uhjemlede udbetalinger, som et eksempel på noget, der skal drages frem også i de undersøgelser, der skal foregå. Det spørgsmål, jeg gerne vil stille til hr. Bjørn Elmquist, er, om dagsordenen skal opfattes sådan, at nu skal udvalget for forretningsordenen undersøge denne sag ved –

som enhver anklagemyndighed skal i de sager, den bedømmer, men sjældent gør – at fremdrage både belastende og formildende omstændigheder. Det er for os meget vigtigt, fordi vi ikke som fremskridtspartiet i denne sag ønsker bare at stille nogle op ad muren for enhver pris. Vi ønsker i forbindelse med dagsordens ord om placering af ansvaret en vurdering af, hvad der taler til gunst og hvad der taler til ugunst for den enkelte. Begge dele er lige vægtige i denne situation, og derfor nævnte jeg i mit forrige indlæg den omstændighed, at folketinget blev orienteret om disse forhold i 1977 – ganske vist overmåde indirekte, men det blev orienteret – og at der er optaget en konto på finansloven, som noget, der må betyde en hel del for placeringen af ansvaret. Det vil jeg gerne bede om hr. Bjørn Elmquists udlægning af, og hvis han kommer med en udlægning, som er tilfredsstillende, kan vi tilslutte os dette forslag om motiveret dagsorden.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg kan hurtigt besvare hr. Lengers spørgsmål ved at henholde mig til det svar, jeg før gav hr. Ole Espersen fra socialdemokratiet, nemlig at meningen med dette er, at udvalget for forretningsordenen skal stå frit i henseende til det materiale, man vil benytte sig af. Man kan også hente ekspertise og få gode råd udefra. Jeg mener derfor, jeg alt i alt må konkludere, at vi her i folketingsalen ikke skal prøve at give et helt præcist – et begrænset måske – mandat til udvalget for forretningsordenen.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Som sædvanlig, når vi prøver at formulere en dagsorden, der tilfredsstillende mange, kommer vi ind i fortolkningsproblemer.

Jeg vil gerne i anledning af det, der er sagt fra socialdemokratiets side, for mit vedkommende understrege, at jeg læser denne dagsorden sådan, at der bestemt ikke ved en vedtagelse af den i folketinget på forhånd er taget stilling til, om nogen skulle være skyldig. Det vil jeg gerne have sagt.

Må jeg derefter stille et spørgsmål til arbejdsministeren. Arbejdsministeren har valgt

[Bernhard Baunsgaard]

en bankløsning i stedet for en giroløsning. Hvor meget dyrere bliver denne løsning?

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Lenger brugte for et øjeblik siden det udtryk, at udvalget for forretningsordenen som enhver anden anklagemyndighed skulle vurdere både den ene side og den anden side af sagen. Jeg er enig i det sidste, men vil godt lige sige, at det, der sker ved vedtagelsen af denne dagsorden, ikke er, at udvalget for forretningsordenen bliver anklagemyndighed på nogen måde. Det skal vurdere og indstille til dette ting, om og – i bekræftende fald – hvordan en ansvarsplacering eventuelt kan foretages – og ikke noget som helst andet. Jeg synes, det skal være sagt, at dette ting ikke giver noget som helst fra sig, det beder bare om at få vurderet tingene i udvalget for forretningsordenen, der derefter kommer til tinget med sin vurdering. Det er her, afgørelserne træffes.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg vil gerne med det samme svare hr. Bernhard Baunsgaard på det spørgsmål, han stillede om, hvor meget dyrere det har været, at vi har lavet en ordning, hvorefter pengene kan indestå én dag, i forhold til en ren giroordning.

Da vi gennemførte ordningen, beregnede arbejdsministeriet, at merudgifterne ville beløbe sig til 5 mill. kr., men erfaringerne har vist, at det drejer sig om 3 mill. kr. Og som jeg sagde i mit første indlæg under debatten her, har jeg bedt arbejdsdirektoratet om – da der nu er gået et år, siden den nye ordning trådte i kraft – at foretage en nærmere vurdering af, hvordan ordningen har virket, med henblik på, om der skulle være behov for at foretage ændringer i den. Jeg kan også oplyse hr. Bernhard Baunsgaard om, at jeg regner med at kunne få denne vurdering og analyse fra arbejdsdirektoratet omkring januar 1985, hvorefter jeg kan tage stilling til, om der er behov for en ændring. Men mit svar er altså 3 mill. kr.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg takker arbejdsministeren og håber ikke, at jeg går nogen for nær, når jeg siger, at jeg ikke ønsker at være uretfærdig, men heller ikke ønsker at være naiv. Jeg vil derfor bede arbejdsministeren om at fremsende dette svar til det udvalg, der behandler disse sager.

Jeg siger, at jeg ikke vil være uretfærdig, og det håber jeg heller ikke at jeg er, når jeg siger, at i denne sag har jeg efterhånden fra adskillige arbejdsministres side fået oplysninger, som bagefter har måttet rettes.

Jeg får til at begynde med besked om, at det drejer sig om mindre end 100 mill. kr. i rentetab, men det er efterhånden et sted mellem 300 og 400 mill. kr., og jeg har påpeget, at dette ikke slår til, idet der er sager, man ikke er kommet til bunds i endnu.

Men jeg skal sige tak, hvis ministeren vil love, at svaret automatisk går videre til udvalget.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg vil meget gerne bekræfte over for hr. Bernhard Baunsgaard, at dette svar vil tilgå udvalget, og jeg vil også gerne sige – selv om jeg ikke synes, det skulle være nødvendigt, da det er en helt naturlig ting – at jeg naturligvis vil forsøge at svare så fyldestgørende og 100 pct. ærligt, som det overhovedet er muligt at besvare spørgsmål, ligesom jeg naturligvis også er parat til at besvare øvrige spørgsmål, som udvalget måtte ønske at stille til mig.

Maisted (FD):

Det er klart, at jeg synes, det forslag om motiveret dagsorden, jeg har fremsat, er betydelig mere klart og præcist end det, der er fremsat af hr. Bjørn Elmquist, hr. Hagen Hagensen, hr. Duetoft og hr. Kofod-Svendsen. Bl.a. er der den væsentlige ting, at der ikke er taget højde for forældelsesfrister i det dagsordensforslag, som ser ud til at blive vedtaget, og det mener jeg rummer den risiko, at undersøgelsen varer tilstrækkelig længe til, at man ikke kan drage nogen til ansvar.

Stort set må jeg sige, at samtlige ordførere under denne debat har medgivet mig og justitsministeren og andre, at der er begået ulovligheder. Hårdt og brutalt: der er en række forhold, der har været ulovlige. Men

[Maisted]

jeg synes, der har manglet svar på én ting i denne debat: hvad har motivet været til at foretage disse ulovligheder, til at unddrage statskassen indtil flere milliarder kroner? Og så det giver redegørelsen et klart svar på.

Jeg har tidligere citeret kontorchef Winther for at sige, at det skyldes, at det var en socialdemokratisk regering, der sad ved magten, og at den ikke ønskede, at man gjorde noget ved det. Det er yderligere blevet bekræftet i forbindelse med et spørgsmål til undervisningsministeren. Derom siger landsdommer Niels Larsen:

»I forbindelse med spørgsmål nr. 1212 august 1980 om sammenblanding af kasse- og forbundsmidler i arbejdsløshedskasserne – såvel i hovedkasserne som på afdelingsniveau – der er i strid med arbejdsløshedslovens § 82, blev et svar til MF Bertel Haarder ændret for så vidt muligt at undgå, at dette kom frem.«

Jeg synes, det er grove løjer, og jeg synes, at motivet til disse handlinger er ganske klart. Jeg håber, at det udvalg, som et flertal her i folketinget nu åbenbart vedtager skal nedsættes, også tager disse betragtninger med, sådan at der selvfølgelig må komme en retsafgørelse vedrørende disse ulovlige forhold.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg vil godt sige til hr. Kofod-Svendens m.fl., der har sagt, at folketinget ikke skal dømme i denne sag, at det er jeg 100 pct. enig i, men de, der stemmer for denne dagsorden, er faktisk inde på den tanke, at folketinget skal dømme.

Når vi har foreslået en rigsret, er det for at få en uvildig afgørelse vedrørende de ting, der er foregået. Ved at proppe det ind i forretningsordensudvalget, hvori der sidder repræsentanter for de forskellige politiske partier, er der i allerhøjeste grad nu, om nogen sinde, gået politik i det, og derfor skal man selvfølgelig stemme imod denne dagsorden.

Nu har vi hørt, at hr. Bernhard Baunsgaard agter at stemme for dagsordenen. Hr. Bernhard Baunsgaard er ellers udadtil, først og fremmest i Jyllands-Posten, kommet med nogle meget positive udtalelser, som jeg absolut synes hr. Bernhard Baunsgaard skal være stolt over; men hvorfor så nu begynde

sammen med de andre at proppe det ind under gulvtæppet, hr. Bernhard Baunsgaard? Det kan ikke være rigtigt.

Det, denne sag drejer sig om først og fremmest, er folks retsopfattelse. Hvad må de mennesker føle, der har fået en bøde, f.eks. fordi de har glemt at tænde cykellygten, eller fordi de måske har kørt lidt for hurtigt i deres bil, eller fordi de har trukket deres båd op på stranden og derved overtrådt miljøministerens seneste restriktion, for slet ikke at tale om den lille forretningsdrivende, der har en smule uorden i regnskaberne? Hvad må de ikke føle, når det er konstateret, at der er begået ulovligheder, forsømmelser, som drejer sig om beløb i millionklassen, om 3-cifrede millionbeløb og sandsynligvis, når vi tager det hele med, om beløb, der ligger over 5 mia kr., og folketingets medlemmer så sidder og vasker hinanden rene? Det er simpelt hen uanstændigt.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg har allerede én gang prøvet at finde undskyldninger for hr. Dohrmanns udtalelser heroppe, idet jeg sagde, at det naturligvis var svært at holde sammen på det hele, når det er 2.000 sider, man skal læse. Et par sider var nok nemmere.

Men mon ikke det for hr. Dohrmann må være indlysende, at folkets retsopfattelse også kræver, at der er et tilstrækkeligt grundlag, når man formulerer en anklage, som en rigsret skal tage stilling til. Hr. Dohrmann har ikke på nogen måde forstået, at det er det, folketinget ikke mener man har i dag. Jeg sagde før, at der ikke på forhånd er dømt nogen, men gennem vedtagelsen af dagsordenen er der bestemt heller ikke på forhånd frikendt nogen. Når vi har fået yderligere materiale, kan vi vende tilbage til, hvilket grundlag der er for eventuelt at rejse krav om rigsret, kommissionsdomstol, eller hvad man vil. Men vi skal have et fuldt tilstrækkeligt grundlag, ellers bliver retsopfattelsen krænket.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg behøver kun at trække en enkelt ting frem fra den redegørelse, landsdommer Niels

[Dohrmann]

Larsen har afleveret. Jeg går ud fra, at hr. Bernhard Baunsgaard har læst den. Vi kan tage sagen om Jyske Bank, der tilbyder en væsentlig højere forrentning, end arbejdsministeriet får i forvejen. Mener hr. Bernhard Baunsgaard ikke, at den ansvarlige minister på området skal sørge for at få så god en forrentning som muligt? Det er blot et enkelt punkt.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Hr. Dohrmann tager ikke stilling til, hvor langt op i hierarkiet disse oplysninger når. Det er jo det, det drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Det er klart, at hr. Dohrmann ønsker at procedere sagen allerede nu, og det synes jeg han er blevet advaret mod adskillige gange. Men lad mig stille det konkrete spørgsmål, når hr. Dohrmann nævner Jyske Bank-sagen: Hvornår, hr. Dohrmann, blev en minister klar over, at der forelå nogle beregninger, som vedrørte Jyske Bank? På hvilket tidspunkt blev ministrene klar over det? Var det i 1970, 1980, 1981, 1982 eller 1983? Vil hr. Dohrmann svare på det og henvise til det afsnit i rapporten, hvoraf det fremgår, hvornår ministrene blev klar over de drøftelser, der havde været om Jyske Bank?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Bjørn Elmquist (V), Hagen Hagensen (KF), Duetoft (CD) og Kofod-Svendsen (KrF) (se foran) vedtoges med 128 stemmer (S, KF, V, SF, RV, CD, VS og KrF) mod 4 (FP og FD).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Maistad (FD) (se foran sp. 1681).

Følgende forslag var taget tilbage og bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Maistad (FD) (se foran sp. 1652 og 1680).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 32:

Forslag til folketingsbeslutning om rigsrets-tiltale i dagpengeskandalen.

Af Dohrmann (FP) m.fl.
(Fremsat 30/10 84).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Under behandlingen af hr. Maisteds forespørgsel havde jeg lejlighed til at redegøre for ministeransvarlighedsloven og gennemgå de juridiske problemer, der er i forbindelse med spørgsmålet om rigsretssagen. Jeg kan henvise hertil og vil gerne gentage, hvad jeg sagde før, at hvorvidt der skal anlægges en rigsretssag, mener jeg helt igennem er en afgørelse, der må træffes af folketingset.

Jeg kan i øvrigt henvise til den debat, der fandt sted under forespørgslen.

Ole Espersen (S):

For at udtale mig lidt om kvaliteten af fremskridtspartiets forslag om en rigsretssag skal jeg selv besvare det spørgsmål vedrørende Jyske Bank, som hr. Dohrmann ikke var i stand til at besvare.

Hr. Dohrmann anklagede ministrene for ikke at have taget hensyn til dette forslag. Det fremgår af rapportens side 385, og jeg citerer landsdommer Niels Larsen:

»Efter forklaringerne mener jeg at kunne fastslå, at arbejdsministeriets ledelse først er blevet bekendt med eksistensen af Jyske Banks forslag m.v. få dage før offentliggørelsen i Morgenavisen Jyllands-Posten den 10. august 1983.«

Det viser vel lidt om det grundlag, hr. Dohrmann udtaler sig på. Det afslører også, synes jeg, baggrunden for hans krav nu om en rigsretssag. Vi må – og det følger også af det, jeg sagde under behandlingen af den forrige sag – afvise, at der er grundlag for en rigsretssag.